

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
NLKP AJALOO KATEEDER

AJALOO OSAKONNA V KURSUSE ÜLIÖPILASE
ORAS REINÜ

DIPLOMITÖÖ

AJALEHE "EDASI" OSAST
ATEISTLIKUS PROPAGANDAS
AASTATEL 1959 _ 1964.

TEADUSLIK JUHENDAJA
AJALOOKANDIDAAT DOTSENT J. K A L I T S

NSVL ajal. kat.
Jnr. nr. 1941

TARTU 1966

Sissejuhatus.

Kommunistlike Partei ja Nõukogude valitsus on alati juhindunud ja juhinduvad oma suhtumises religiooni ning kirikusse kindlatest põhimõtetest, mis tulenevad proletariaadi revolutsioonilisest õpetusest. V. J. Lenin rõhutas, et marksismi teooria religiooni suhtes on niipea kui järjekindlalt läbi mõeldud K. Marxi ja F. Engelsi poolt, et see on otse ja peretamata järeldus marksistlikult filosoofiast, on tihedalt seotud kogu dualistilise ja ajelise materialismi õpetusega. K. Marx ja F. Engels rõhutasid korduvalt, et enigi suhtes peab religiooni olema araabas, kuid proletariaadi partei ei või vaadelda religiooni kui araabas, vaid saab oma võimanduse pidades sellega järjekindlat ideelist võitlust.¹

"Gotha programmi kriitikas" ütleb K. Marx: "Igaüks peab olema võimeline oma religioosid, seadusi nagu kehalisigi vajadusi rehveldada, ilma et peaks sellesse oma vana jopius. Kuid teatipartei oleus pidades... vajendama oma vaimu, et "redolts", "sõdame-tumistuse vabadus" ei ole midagi muud, kui iga-suguse religioosse sõdame-tumistuse vabaduse sallimise ja et teatipartei, vastupidis, püüab sõdame-tumistusest religioosimist vabastada".

ol. K. Marx ja F. Engels, Valitud teosed, II kd., Tallinn 1960, lk. 23

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei or teinud
 ja tub ateistlikku kasvatused rahvahulkaades
 lühedes seos sotsialismi ja kommunismi ites-
 elustuse üldiste ülesannetega. Sõltuvalt nende
 ülesannete iseloomust konkreetsel ajaloolisel etapil
 or muuhulgas partei poolt tehtava ateistliku
 kasvatuses vormid ja meetodid. Nii V. J. Lenin
 poolt väljatöötatud põhiprintsiibid partei
 suhtumises religioosne ja rahva muutmatus. Nendest
 juhindub meie partei ka praegu, kommunismi
 ülesahitamise perioodil, sunnatus ja organiseerides
 võitlust religioosne ideoloogia lõplikus võitmisega.

V. J. Lenin püüdis veaja olukus põhinevat, et
 "võidelda usulise udu vastu puhtideid ja
 samal ajal ideid religioosne, meie geograafiduse, meie
 sõna abil." ² Sellest põhimõttest lähtudes or ka
 NKKP XXII kongressil vastuvõetud partei programmi
 märgitud, et praktiliselt vasti ülesanne
 nõukogude inimeste teaduse täielikust vabasta-
 misest religioossetest eelarvamustest. Partei
 programmis rõhutatakse, et or tarvis süstemaatiliselt
 teha laenuleturkide teadusliku ateistliku
 propagandat, süstemaatiliselt selgitada ant partei-
 gidemethod or usulised veetid, mis teevad
 inimesi selle tetta, et minevi ainsid laaduse
 stabilised jõud ja sotsiaalne ike,

² V. J. Lenin, Sotsialism ja usk, Teosed, 10. kd., lk. 66.

et need es teadumised loodus- ja sotsiaalvaldkonnas
 uuritud teemad põhinevad. Selles teos tuleb
 tagasi tulla teaduse seisundile, mis see
 tänukselult selgitab maailma, suurendab inimese
 võime looduse üle ja ei jätke kivi kivi peale
 religiooni fantastilistest väiteidest ja teaduslike
 tõenduste olemasolu kohta. ³

Religioonist jaguseemine ei tähenda ainult
 ideoloogilist võitlust religioonide õpetuste ja koonnate
 vastu. See on seotud terve rea majanduslike,
 sotsiaalsete, poliitiliste ja kultuuriliste ülesannete
 lahendamisega. Religioonid ei ole ei võitluse
 (mitte) eesmärgiks, et sõltumata nende põhisõnadest
 ja rebitatustest paremaid tulemusi saadakse
 sellega et parandada inimeste majanduslike
 olude, tõusta nende looduslike võime jne.

Teaduslik-ateistlik propagandistlik eesmärk
 hulgas on see oluline ideoloogiline töö. See
 on ju ateismiteaduslike meelneuste kehtestamine,
 seega vajab igal inimesel teaduslike, teaduslike
 meelneuste omendamist.

Keskne roll ateistlikus propagandas on aja-
 ajandusele avaldatud materjalidel.

Kirolõuete diplomiteos peetakse ette
 looduse üle ja teha mõnesuguseid üldisi
 ümber ja teaduslike "teemad" peale teatud teaduslik-
 ateistlikust propagandistlikust ajakirjandusest 1959 aasta
 juunist kuni 1964 aasta lõpuni. Lõpuks

andmiseks on koostatud põhiliselt asteenilisel
lehekülgedel "Tõrnu päev" ja "Eesti targa"
avaldatud materjale. Võrreldes teemaatilisi lehekülgi
avaldatud materjalidest kantakse autor keel, mis
aitab selgitada ajalehe osa teatava asteenilise
teo organisatsioonilistes küsimustes.

Vaatluse alla võetud aastad (1959 - 1964) kujutavad
perioodi, mil "Eesti" suutis anda rohkesti
usundioloogse ja untkuunite moraalvõrreliste teinide
võrre muundatud kujutusi. Sel perioodil peeti elus
münd juha tugevalt juurdunud ilmalike kumbe -
teotustele. "Eesti" - us koolide partei ja kõrgkõrde
kõrrekooride osa oli selles üsna suur, ta leolis
rummi pehinde artiklite avaldamiseks. Just sel
perioodil võis "Eesti" vengudel leida vege teinoid
religioosvõrreliste kujutusi, koid ja sõnuvõrreliste
alles juurdunud kakkovate ilmalike kumbe teotuste
koida. - Enamuse sõnuvõrreliste kujutusi koostas teinetus
spetsiaalselt asteenilise leheküljele, mille esimene number
jõudis lugejateni 3 juunil 1959. (Esimene koidu
teemaatilist lehekülge "koidid ilma numberita", alles
vegeinide alla märgiti järjekorrenumber). Seisus,
(10. koidu 1966. a. mainis) on lugejate jõudnud
115 teemaatilist lehekülge. Kõrge rohkem ilmus
spetsiaalsid lehekülgi 1960 aastal - 31. koidul, kõrge
võrre 1965 aastal - 6. koidul. (1964 - aastal - 10. koidul)

Kõrreoleve teo koostamiseks on autor koostanud
EKP Tõrnu Lõuna komitees ja ajaleht "Eesti" teinetus
leiduvid materjale koidus ja rohkemis teatava
teaduslike - asteenilise propaaganda koida. Väärtus koidu

hüdamatejale on autor saanud vastlustest inimestega, kes need asutused olid loetult seotud selle ideoloogilise töö lõpuga. Töö ideoloogiline alus moodustavad marxismi - leninismi alusmõtte, NLKP ja Nõukogude riigi seisukohtad religiooni ja kristi suhtes.

Siis käsitleva töö koostamises osene esimese pühaku (nõuavõrs on selleks A. Grotšova poolt koostatud ülevaade⁴ ajalehes "Kolledžos Estonii" poolt tehtud uurimise selgitustes kohta) siis pühak autor tõeliseks seunduda kelnele kesele probleemile, mis kõige enam väljendatud "talos" ateismilist tööd.

Esimese peatüki andumitakse, kuidas on ajaleht keese andumid ateistilisele propagandale organisatsioonilist kütust. Vaatluse all on kirjandus, kuidas ajaleht on seotud keese andumid olulise kombinatsiooniga tutvustamisele ja propagandimisele, millest kirjandus on keese sellega teostatatud ja kuidas keele ja laulude kätud. Vaatluse all on samuti ateismilise töö lõuna antakse ja ette- võttes, keese- ja kõrgemates keelides, millest pühak on esmased ja kuidas ajaleht on keese kõrvaldamisele keese andumid.

Teine peatüki on antud ülevaade keese andumid materjalidest, mille abil on pühak ateistilise veendumusi keevatada ja tugevdada.

Kolmanda peatüki moodustab ülevaade keese andumidest, mis põhjustavad usku ja usutegelaste

⁴ A. Grotšova, "Uurimise propaganda pees oleme pealtnägija ja igapäevae", "Lesti kommunist", 1964 N: 8, lk. 56-61.

reaktsioonilist olulist.

Uuelusel all olev ajaveheme (1959-64) moodustab
 autori arvates ajelise etteandmise teos. See lobi-
 kändud etapi, sest 1965. aasta esimestest numbertest
 on teemaalasele lehekülje võrreldav võrreldav võrreldav
 eelnevalt natura etteandmise summa. Kõik eelnevatel
 aastatel moodustasid lehekülje sisse sisu sellesid
 kirjutised, mis võrreldav võrreldav võrreldavest ju., see
 1965. st aastast on uuelusel all olev perspektiivid
 määratud.

"Edasi" osa stiistliku teo
organisatsioonilisel ründetamisel.

NLKP programmis rõhutatakse, et partei peab praegusel etapil ideoloogilise teo peamiselt valeskandeks kevotade kõrgis töötajate kõrget ideoloogiat ja uskumust kommunismile. Tuleb täielikult peagi seada nõudmine veadete ja kommunistide peenustest, igakülgselt, harmooniliselt arendada uskumust, lüüa tööliste vaimse kultuuri mõnu.⁵

Püstitameid seenu valeskandeks, lootub partei sel kõrge sellist, et nende kõrgeim on vaimsema tuge lüüa teadlikkus, seade täielikult ja kehtemalt avaldub tema loomuliku arvamus kommunismi materialistlikul baasil loomisel. Järelikult, seade küsimisi ja edukamalt lahendatakse kommunismi ehitamise kurnesed valeskanded.

Tõttis osa partei ideoloogilises teos, sealhulgas ka uskumuste selgitustes, on meie ajakirjandusel. Märkside ajakirjanduse suurt mõjuvõimet lugejateks keelele kirjutas V. J. Lenin, et "ajakiri ... mis tahab olla võitleva materialismi hõltsõnake, peab pöörduma peagi rummi stiistlikule propogandale."⁶

⁵ A. NLKP programm, Tallinn 1961, lk. 107-108.

⁶ V. J. Lenin, Võitleva materialismi tõttusest, Teosed, 33. kd., lk. 204.

Neil aastast aktiivsems aktiivsemale teo ke Tartu
 lomas ja umbruskomas. Kolmelis partei ja koonogude
 orgenite suurem tähtsamm religioosvestase
 võitluse probleemidele tõi endaga kaese rea
 muudetusi partei ja koonogude healekaudje
 "Edasi" teos. Temaetiline lehekülje organisatsioonide
 ja järelt suuremud religioosvestaste materjalide
 avaldamise ajalehes alats 1959. aastast on selle
 väljenduseus.

Kõigepealt tõuab kama unni, koonoguline
 kombelchitustis tõustevate ja propageerivate
 artiklite rohaus. Ajalehes võtavad teis kindumstis
 sine veje erinevate eluolude ja erinevatel
 elueladel töötavad inimesed. Kõrvide utisus soovus
 on kaese eridate, et veterus kindu mõju, et
 religioosi koosmõjudest vebad rahvetraditsioonid
 saaus kerge laama leviku.

Tartus on nende aastate jooksul toimunud mitmeid
 olulise kombelchitustis organisatsioonite seminarid ja
 koonogudansi.⁹ Amtnud olud kindumstis on jõudnud
 ajalehe vahendusel ke avalikuse ette. Analüüsides
 oma limes ja rajoonis tehtut, tumere rida
 väiteid, kudes võt või teot tättpeve (või kindumst)
 tõustevate teistes rajoonides või teistes liden-
 vebarsides.¹⁰ Kogumstis omundamises ja informatsioon
 saaus sellest, mis tehase unjel, on samase
 materjalide avaldamise ajalehe veergudel veje vejelva.

⁹ K. Vaal, Teha on veel palju, "Edasi" n. 217, 2. nov. 1962.

¹⁰ H. Temper, Tättpevedest ja laste nevadpeed, "Edasi" n. 97,
 17. mai 1963.

Sellest, kuidas ja millel on kõige otstarbekas pöörduda
 tööstade leppu riide ja leppu esimesi etappe, kuidas
 korraldada laste kevad- või suvepäevi ja kuidas need unisel
 ja korraldada, kirjutatakse mitmes artiklis.¹¹ Vastikooli
 kooliõpetaja ristimisprotseduurile oleks laste kevadpäevade
 laste ja ühisajaloo tutvustamine ajalehe leheküljel
 siiski tarvilik olnud. Võib ja võige lähedalt tutvustada
 jesside kättemõistmise kõnagulaan teadlikkuse, noorte
 tööliste esimesi teepäevi järeldava tutvustamist jn.

Väikemündate aastate lõpul see laste NSV noorte hulgas
 heas traditsioonis noorte suvepäevade tutvustamine,¹²
 mille ajalehes eelkäijeks võib pidada Eesti kommuni-
 stliku noorte ja noorte poolt 1922. aastal läbi viidud
 nn. „ibmalikku leeri“.¹³ Tartus korraldati esimesed noorte
 suvepäevad ajendatult 14-24 juunini 1959 aastal. Juunil
 13. juunil antakse „Edasi“ iluvalde suvepäevade programmist
 ja näpitate, et osavõtjad on üle 600 noore.¹⁴ Järgnevatel
 päevadel on ajalehes rohkesti kirjutanud ja teinud suvepäevade
 kohta. Kõige uuem hea ja kaunis see, mida jagati noortele
 suvepäevadele, taimeid ka vestlus teinud „mis me ei um jundat.“¹⁵

¹¹ V. Kriinal, Esimese kevadliku „Edasi“ nr. 226, 15. nov. 1963.; Ü. Vaagland, Me
 soovime „...“ „Edasi“ nr. 120, 13. juuni 1964.; H. Sarpere, „Nii tegime meie“

¹² „Edasi“ nr. 120, 13. juuni 1964.; J. Toost, „Uute traditsioonide tudul, tolar“ nr. 15, 21. juun. 1964.

Samavõrdalt korraldavad suvepäevad 1957 a suvel Eesti NSV-s, Perde raj.

¹³ Västra k/a 39 kohusati staastatus saanud noort.

vt. iluvalde EKP ajaleht, 4 on, Tallinn 1963, lk. 66 või testimil (regrunin),
 Tallinn 1962, lk. 254-255. Sellest kirjutab ka K. Tiro, „Võitlus religioosi

¹⁴ vestu, „Edasi“ nr. 128, 23. juuni 1960.

¹⁵ Kõnele ajavad noorte suvepäevad, „Edasi“ nr. 115, 13. juuni 1959.

Kõikidel Eesti NSV-s toimunud noorte suvepäevade võitluste programmis
 on olnud loeng, vestlus või ettekanne teadusliku alusele elalt.

avaldades kirjuti noorte suvepäevadest es pürida sellega, et hääre ära veel uue repertaaži või ürituse kava. Ajelikes on avaldatud rohkesti fotosid ja osavõtute kirjuti laepisilust. Ütme ühtes kirjutisid teha see meelne allpääsund suvepäevade keraalajele.

Noorte suvepäevad, mis uus, kõnegele noorte teisest koos saamise tehistamise vorm on võtnud kogu vabariigi suure populaarsuse ning unustatud traditsiooni. Juba 1958. aastal tehti NSRS võtta suvepäevadest osa üle pool, siis 1961. aastal üle $\frac{2}{3}$ teisest koos saavutatud noortest.¹⁶ Viimastel aastatel on suvepäevadest osavõtt olnud kasvand. Need on ka terve riide kirjutsi, mis on ära ja jelle üles kasvand noorte suvepäevade organisatsioonidele. Kust lauda summasid suvepäevade lebravimise, mille ajavõtmis on noortele kõige vastuvõetavam ja organisatsioonilised probleemid. Nendest võtab ajelike ürgudel sõna komsomolts komsomolts loje M. Kahre, märkades, et kõige suure tebravime juhe komsomolts noorte suvepäevi on siias terve riide kirjutsi alles laudamata ja kasvandamata.¹⁷

Täius suure probleemid, mille laudamisele on „Edasi“ toimetus keese ardanud, on veevade pulmavõtmate peamine osa elustamine ja nende propageerimine. Sellised artiklid, nagu „Lõvi pulmi pidamine“,¹⁸ „Neile kes kevetsuvad abielluda“,¹⁹ „Pulmad ja rahvatraditsioon“²⁰ (f.

16

K. Viimase, Teaduslik- statistiline kesktööta ülesanded NLKP XXII kongressi

Arsti valguses, TPI toimetus, serie B, nr. 3, Teaduslik- statistiline kirjutsi, Tallin 1963, lk. 11.

17

M. Kahre, Komsomolts korda, „Edasi“ nr. 148, 29 juuli 1964.

18.

V. Kirjal, „Edasi“ nr. 255, 29. okto. 1959.

19.

J. Toob, „Edasi“ nr. 124, 30. sept. 1960

20

V. Kalitš, „Edasi“ nr. 85, 29. apr. 1960.

on märkimisväärsed just sellepärast, et uude antud
kandud nõuanded ja soovitud leevend elanike hulgas
kindlasti sooja vastust.

Kogemused olid näidanud, et paljud noored
abiellu paarisid pearduvad võtta pooli just sellepärast,
et uude abielu sõlmimise tingimuste põhiline ilme. Tartu
Peresuhtesmaatside Biros oli 1958 aastal Eesti NSV-s
1000 pooli nõuanded sotsiaalvaldus (nõuade kapital-
reemist ja kaunistamine, kaunistatavate organisatsioonide juu)
järelt keeles registreeritud paarisid arv. 1958 kuni 1964
aastal registreeriti Tartu Peresuhtesmaatside Biros
10 000 abielu paari. Suhtar on võrdlusena märksa, et
kui 1957. a. 30% kätkest Tartu linnas ja regioonis
sõlmitud abieludest olid vabataht, siis 1963 aastal
ol vastav arv vaid 4% (absoluutarvudes - 30 abielu) ²¹

Tõttis see et ajaleht "Linnaline" matuse-
talituste peepreerimisel ja paljude matusealotusega
soses olvete kaitsealuste leheandamisel. Kirjalike matuse-
talituste arv on Eesti NSV-s viimastel aastatel pidevalt
vähenevad kuid kuni viimase ajani on matused
jäänud kirjalike võtte suureks tululikkuseks. ²²

²¹ Arvulised andmed on võetud artiklist B. Kauruse ...,
1965 N2 4, lk. 35-36.

²² 1959 aastal ol kirjalike matused kogu matustest
arvust 65,1%, 1960 - 62,8%, 1961 - 60,9%
1962 - 55,4%

1963 - 52,8% vt. tabel B. Покрепучеб, Эксперимент,
Классика и перенос, 1965 N2 1, lk. 4
[edajaks B. Покрепучеб ... 1965 N2 1]

olb tava ja harjumuste kohaselt kutumised ka kirjanõpetaja. Üliõpilase
 määratleb²⁹ et "kõik, mis vartie olb veadeta, kuidas raha eest
 müüda jumalasaamu. Paar amusemendit tritaati püüblit
 ja lõpmis amane sellist, kuidas kadum olb kirikus
 käimud ja maase temund."

Loomulikult on meile, nooremale generatsioonile, kindel kindel kumbe-
 teltsused vastvõtmistud ja tuleb igati propageerida ja
 arvamustel antustel aidata korraldada õlmelõne matused.

Õlmelõne matused leaved ühe enam paalehoidu. Seostam,
 et viimase järlekuude ütlemis kugi tekkeslastest, sõpradest,
 mõni koledirektoriist, -õpetajest, mingil juhul es
 seovta kirjanõpetajest.³⁰

Ühiskondlike organisatsioonide ja töökollektiivide ühise
 jõupingutuse tulemusena ürg õlmelõne matuste läbi viimise
 organisatsiooniline võrje kätkestamisinga te best. NSU-s seovtatud
 viimastel aastatel kirjalõne matuste arvu järgemud võttemise.³¹

29

E. Kooit, Tuimise on kõige kooja, "Edasi" n. 39, 24. vabr. 1962.

30

E. Kink, Üns koltsimine, "Edasi" n. 226, 15. nov. 1963.

31

B. Норовцевич ..., 1965 № 1, л. 4 onv tabel. Siinkohal võis märkida
 et suurt rõhku tei afelike "Известия" tegevus, kes avaldas
 K. Faizulin: följetonit "Kalmista Cicerod" 20. augustil 1961. (K. Faizulin,
 Клебоуменекане учуепошти.) Kohalõke õlmelõne kumbeletõustu
 korraldajate levidamuse ette ja vordamuse võrje best. NSU-s
 traditsioonilõni järlekuude kalmistal. Följetonist, kes sei
 andmed teise inimise käest ja tundmata kohalõne traditsioon
 ja oluõrde, entes siinkohalt valemündamuse Tõrte Perikomasõin-
 artikile Bina too kolta. EKP KK büroo õma õbuses 5. sept. 1961.

Liinas följetonit teadud sündstõnd, mi õlõstõnd, vaberi ürg jultis
 tõhõlepõun mõnõrgõteki pumdustele, mi leidõnd ant õlmelõne kumbe-
 letõustu korraldamisel. (vt. EKP Tõrte õnnõkõnõte jäõsõv
 arõõv - 1961 a.)

parem vaeast, unsku es vete rahvas side omars.
 Rõhutati kogemuste vahetamise osatõhtsust (ke
 ajelise vahendusel) sest võrde seliteeruvad kõige
 paremad, kes võivad vege iildistatud. Mõrgth, et
 nõukogubänd kombitalitused on saanud rahva omars
 ja rahvas loob ise vete liseus rahast. kannist.

Teadlaste vestluskõhtel teinatus³⁴, millest veteid ke
 teoloogid on, tehti samuti rida vankru ettepanekuid
 kuides etistliku tead vult: parandada.

Nõukogulise kumete funantamine on ideoloogiline tes
 tõltis loin. "Ühiskondlikud organisatsioonid loostegu,
 et perekondliku sidumuste tõhustamine kufuups
 pidiubmas ja uudelpitovaus, et kogu kollektiv
 elars kaasa oma kumeti rõõmidele ja muredele",
 märgib V. Kruul, kes annab ajelise etevaste³⁵
 1963 aasta novembris Tallinas toimunud nõukogulise
 kombitalituste kumma ja rajonikomisjonide esineste
 nõupidemisest.

Saamtuud ja puidupöögid nõukogulise kombitalituste
 ellurakendamisel tead vege kumma nõukogu X
 istungpärgul 2. nov. 1964. "Edasi"³⁶ esalvitsitause veid
 vete seal kësitletud probleemidest, ilunabru
 matustalituse, kuidard just selles osas esineb vut
 tõsiseid puidupööge.

³⁴ Vestluskõhtel, "Edasi" n. 81, 23. apr. 1963

³⁵ V. Kruul, kumma kumantler, "Edasi" n. 226, 15. nov. 1963

³⁶ R. Arer, Nõukogulise kombitalituste ellurakendamisest
 Tartus, "Edasi" n. 224, 13. nov. 1964.

Arv andrid Tarto Perekonnaseimade Büroo juhataja J. Teets ja ELKNU Tarto Linnakomitea sekretär V. Keriõja. Viimane rääkis uuesti suvepäevadest. Istungjärgust osavõtjad rõhutasid oma sõnavõttudes, et Tarto on nõuagulise kombetalituste köll. Rahulolus endaga pole aga põlvust. Tehe on veel väga palju. Istungjärgul märgiti, et kombetalituste juurutamisel esineb kompaaenialuust, formaalsust ja eduseemunde suurem-puhumist. Otsustati nõude asutustelt - ettevõtetelt tõsisemat suhtumist nõuagulise kombetalituste juurutamisse.

Eesmärgiga vulgi tõlustada traditsia - ateistlikku tööd Tarto elanikkonna hulgas, populariseerida teaduse saavutusi ja korvutada need religioossete teekspideemistega avati Tarto Rahvavalitsus juures teadusteaduste ja ateismiteaduskond. ³⁷

Ke vereemustel aastatel ol Tarto AUN kultuurhoones (uel heakes teie ateismiteaduskond) korraldatud ateismiteemalisi teemaühisi ja kutsumuste - vestuste õtuid. ³⁸ Ateismiteaduskonna organiseerimisega seia xede tööd rohkem plaanipärasemalt korraldada. Seejuures oli kantada mõnesugused kogemusi Odessa ateistide uufe nõuogu tööst. ³⁹

³⁷ Ateismiteaduskond alustas tegevust 15. oktoobril 1961.

Avaõhtusel viibis kultuurihõone saalis umbes 50 inimest.

³⁸ F. Suur, Tehtud ja kavadedest, „Edasi“ u. 133, 9. okt. 1959

³⁹ L. Anufrief, Ateistide uufe Odessas, „Edasi“ u. 120, 18. juuni 1960.

Ateismiteaduskonna tegemine, taan autori tallele teile, leidis väga suure vastuvõtu koolijate hulgas. Peede esimest esprestatat ^{rahvapäevale} Ateismiteaduskonna nõukogu esimees, TRÜ dotsent Anatoli Mitt, ajalehes järene artikels esimese espresta teost ja tulevikuplaanidest. ⁴⁰ Tunnuse öra ke teaduskonna teost osavõtmis hirmu ja märgituse, et loenguid teisisid koolis ~~muu~~ paljud veadunud „fundamentalismidega“. Tunnustusest teile saagob ke see fast, et paljud koolijad aveldasid saasi jätkata õppusi rahvastõnu programmi kohaselt.

Õjaleht „Edasi“ on saanti keese aidanud teaduskonna teo tutvustamisel, aveldades pidevalt teadacundid teinuvast isitistest, on organisceeritud teaduskonna koolijate saavatte ajalehe veergudel. ⁴¹

Rahvapäevale Ateismiteaduskonna teo kehta aveldes „Previde“ õne korrespondendi artikli, ⁴² milles ridadekse lears sellise leculatstia usu- vortare selgitustea. Märgituse, et „õne partai-organisatsioon iluntab saant isitistia: elistõnu propagande mõjuvate vahendite ja vormide otsingul, avil teha on veel palju, sest õnes legritvoad saas veel saatid. Ei osata leorata keese usulise endid. Tulib lehti saade mõnede teotajete saas maad võtmud isitistia unvortare tegevuse sahtis.“

40

A. Mitt, Tehts Rahvapäevale Ateismiteaduskonna, „Edasi“ n. 107, 1 juuni 1962.

42

Peigu U, Kooquini ymbepaist atenzia, „Prabga“, 20. noor 1962. ol. tõlkituna „Edasi“ n. 126, 27 juuni 1962.

41

J. Rõni, õne, õne ja E. Sepp, Kirõna, armu ja hõnu politika, „Edasi“ n. 15, 21 jaanuar 1964.

Rahvaõpetuskooli etimoloogiad ja teadused on oma tegevust. Tema tegevust aitavad „Edasi“ lehel-
 kaudu teada ja märgata, et loogilised
 vestlused loevad enamasti teistsugile.⁴³ Viimased
 teated on vabalt rääkimiseks. Atimoloogiad
 teo on liinitud omaleadsete hulgas üle-
 liidubus ulatuses teise koha väärtisus.⁴⁴

Järgides teaduslik - etimoloogilisele teadusele
 materjali võib märgata, et vete tähtsuse ja
 peoritud probleemile, kuidas saaks paremini
 vaimuist õnnesi, peisonäre (aga just nende
 saas ja rahvaste unaluse) kaasa toomata vhis-
 vendluse ellu. Sellest räägib ka endine vaimulik
 V. Grünberg, kelle sõnadest sellest, mis mis üks
 teada unist kahtlemisest ja vaje luuivad.⁴⁵

Kõige unne hulgas teeb endine vaimulik õne
 kiriku juures teist jumalateenistust osavate vaimudest
 keiste mõttekõrgu. „Oletati reedus olles teid ja
 tehad vaheldust. Kiriku juures saame vaimsega
 rasker, räägime ja raskere undiseid. Kirikus raskere
 elusat kerku ja vaju kergem ja pärast olla.
 Tulu me, vaimu vaimu, vaimu kerku... Meie
 teadus ja teadus ja loobusid lõppevad, vaim
 vaje ka kerge eest hoolt kerku.“ Kui seepele
 vaimuist küsis, et mida kirikus elumisel korral
 jumalast ja tema (so. jumala) võrest räägiti,

⁴³ „Edasi“ nr. 191, 25 sept. 1963

⁴⁴ Teinane interpfeun, „Edasi“ nr. 233, 27. nov. 1965.

⁴⁵ V. Grünberg, Kiriku vaimu pimeduse, pettuse ja unaluse kaart,
 „Edasi“ nr. 199, 7. okt. 1960.

Siis seda ei olema ühelgi eidekesel meelis. Siit näeme, et väga sageli väinud minevad kaotatud punde-
teerustat traditsioonide mõjul, harjumisest, sellepärast
et nad on oma pead jäetud.

Kõne ei ole korras ateismidolases teos looma
tervisehinalastes ahistates. Partei Linna Komitee
ideoloogilise teo osanomas teinud kõrgidamisel
mõrgiti,⁴⁶ et ahistatus teos looma kõrgetes punktul
plaanipärasus, laenguid teinud hõlps ja pühastatult.
Et kõrgetade seda teod, entatuse võltsitud
igale meditsiintöötajele olla võitlus ahist. See
võltsitud leidis järgmist, seda näeme ne "Edas"
avaldatud kirjutistest.⁴⁷ Ateismidolase teo aloues.

Teaduslike-ateistlike selgituste ja meditsiintöötajete
hulgas väga tervise, sest on rida fakte, et nende
hulgas leidub inimesi, kes on veebruarid usumumardajad
ja "värbovad" mattekaslarid.⁴⁸ Siis sellega peab
mainima Partei Meditsiinskoole nime. Kune on muendata
aastate algul ole kooli nimi võne võitlus korral
ateistlikud leheküljed, sellepärast et võitlus selle
kooli õpilased võitid oma usumorgansid Hoonide
tegevusest. Kirjutistes tehti Meditsiinskoole julmusele
tõsisid etteheited,⁴⁹ et need eridolase osaste andmisega
ei pöörata vajetatul hulgal tähelepanu õpilaste teaduslike
mõelmevaste mõfundamiseli. Juba paar kuni hulgen

⁴⁶ H. Teder, Iga meditsiintöötaja võitlusest ateismis, "Edas" nr. 120, 18. juuni 1963.

⁴⁷ A. Kress, Linnase õppus, "Edas" nr. 198, 5. okt. 1963.

⁴⁸ Ü. Vensi, Kõne "õande" tegevist, "Edas" nr. 208, 21. okt. 1959

Ü. Vensi, Ühe kirje puhul, "Edas" nr. 231, 24. nov. 1959.

⁴⁹ E. Erapart, Kirjete arvult kõrgeid, "Edas" nr. 160, 13. aug. 1960.

võis „Edasi“ avaldada sõnni⁵⁰ selle kohta, et Eesti
Meditsiinkoolis on teaduslik - esteetiline kasvatus, teat-
jõult suuremat tähelepanu pöördunud. Teadusliku
steno-probleemi esitlemise ulonisfunktsioonides, on
antud lektoreid võlaspooll, arvamusel on korraldada
ülekohtline stenomühitaku korvants.

Võitlus uniliste ularvannuste vastu on praeguse
ja rone töö. Esteetiline kasvatus sütem unuab
kõnide antuste ja organisatsioonide koordiveeritud
tegevust, et saavutada otustavet edu. „Edasi“
avaldatud kirjuti jälgides juab aja selline
unife, et just keskolostatud tegevuse osas on
val toised puiduäär. Ühtides antustes võituse
tead toiselt, on koordruund tabe teotateline
aktiiv, mid teistes korvab esteetiline teo rone
jolege. „Edasi“ teab esemfume äre Võnnu
unbruskome esteetide teo⁵¹ (estvedejeis Võnnu
keskkoht opetajed). Väre on sellest, mi ütled
inimesele, äre kõi kirvans, äre un fundet ju.
See minest es veene. Tulib karmatloult selgõtada
teaduse esmakoht, unuta teotajeti vebe aja
vettamine huvitavus ja siimesas, tõunuta minesi
kessa antiverese Stiskandilise ellu. Võnnus
pandigi kohaline aktivistide estvedemisel kultuuri-
teo kõime ja selle tagajärjes ol kirvun-
kõlostamine küre veteunime. Need, kes enim
laulsid kirvunkeoris vti unõngisid kirvun orkestriis

50

E. Välbe, Meditsiinkooli koolis, „Edasi“ nr. 229, 19. nov. 1960.

51

R. Arak, Astel ei tohi univada, „Edasi“ nr. 29, 10. vab. 1961.

lõpped mind eralt keese kristliku - isetegevuse ringide tees. Keskeelsi epetajad ja teised kohalised aktivistid on ateismiteo võtund sidameajaks ja nende tegevusest on ajelikus veel hiljemgi juttu. Hoolitajate järeleannest. Ajalukirjandus⁵² märgib et võime keskeelsi teinunud ateismistlust võtund epilaud väga aktiivselt osa.

Tehis korraldused lõuna agitatorite teost võis EKP Tartu Linnaosakonda ideoloogiline teo osakonna juhataja L. Baumann märkida,⁵³ et need omblusvabrikus „Singer“ on ateistide teol olund tulemusi. „Kõnele“ teotajad, kes varem käisid palveringides, on hakanud venedega peetud individuaalseti vestlusi mõjul huvi tundma isetegevuse vastu. Agitator... õpib ise ateismiteadmis ja onab saadud teadmisi igapäevases elus rakendada.“

Tartu Riikliku Ülikooli õppejõududel ja õpilastel on järelejäetud traditsioonid ateistliku teo alal. Lõunast minevusest võib märkida, et 1941. aastal Võitluse Ühustuste Liidu Tartu organisatsiooni teost lektoriinist võttis osa rohkesti üliõpilaste⁵⁴ õppejõude.

1960. aasta algul organiseeriti TRÜis Ateistide

⁵² H. Otsa, Ateismiteo, „Edasi“ nr. 22, 31. juun. 1964.

⁵³ L. Baumann, Võlge kirsti piiride vahelt, „Edasi“ nr. 138, 14. juun. 1964.

⁵⁴ VUL Tartu organisatsiooni teost, „Ateist“ nr. 6, 1941, lk. 283.

klubi, mille ümber koondus teadus- ja ateistlik tegevus
 tegelevad õppesõnad ja ridade ühiskond. Klubi
 esimesed tegevused olid viisakad. Klubi teost
 kirjutati ühe regulaarse "Edasi" veergudel.⁵⁵ Klubi
 loomad avaldasid ühe regulaarse artikuleid "Edasi"
 kirjutasid ühiskondlikust kombetabustest, lühikese
 mõttekusest,⁵⁶ religiooni sümbolismist ja üldisest⁵⁷ (sümbolism
 sellelaadsete üldisest ateistlikult lehestel) ja muudest
 huvitavatest probleemidest. Kuid endiselt tabas
 taale järgus sisse ja 1964 aastal oli ühiskond
 "Teadus" TRÜ osakonna juhatus suunitud teadus- ja
 et õppesõnad on ühe kõnele järgne teadus- ja
 ateismi populariseerimisel ajakirjanduses.⁵⁸

Viimast ajal on ateismiklubi rõhutanud vajadust
 meetodite metoodilise kabinet, mis tegeleb
 religiooni propageerimise ja vastupropageerimise metoodiliste
 ja metoodiliste probleemide uurimisega.⁵⁹ Oles
 loomulik, et selline keskus loodaks just kõrgemas
 õppeasutuses kus on vastav keskus olemas. Ateistlik
 selgitustöö tegelevatele organisatsioonidele oles väga
 vajalik teada ateismi propageerimise metoodid, kuid
 nende küsimustega ei tegele praegu praktiliselt keegi.

55

R. Mets, Teadus ja religioon, "Edasi" nr. 60, 25 märts 1960

Ü. Sõstra, Mida tähendab TRÜ ateistide klubis, "Edasi" nr. 104, 27 nov 1960.

Ü. Sõstra, Tulvad ateistid- lektorid, "Edasi" nr. 252, 23 det. 1960 jae.

56 V. Lattis, Kes lühikese ja süüta kombetabustest, "Edasi" nr. 52, 14. märts 1961

57 S. Lepin, Meie ja religioon, "Edasi" nr. 252, 23. det. 1960.

58 B. Maiste, Populaar teaduslike seletused ja arusaamad religiooni,
 "Edasi" nr. 224, 13 nov. 1964.

59 B. Maiste, Teaduse ettepanekuid, "Tartu Riiklik Üliõpik" nr. 15, 7. mai 1966

"jumelet ei ole" on just kõige vähem immunesamad usumina vastu. Peale selle ei jätka neil ei teadmisi ega isemist veendumust sellise, et saada antiosetus vaitajateks religiooni iganditeks."

Elu ise on näidanud, et kõrgema kooli lõpetajatele on vaja anda oskusi ateistlikuks töös. 1964/65 õppeaastast on kõrgemate koolide õppeprogrammidesse sisse viidud kolmestüüri teadusliku ateismi aluste kursus.

64

Kõrthetaval perioodil liine alg- ja keskkoolides tehtavast ateistlikust kasvatusest saab mõningase ulatusega ajelises avaldatud artiklite ja kommunisti jalgjal. Artiklitest selgub, et üsna palju on need, kes arvavad, et religioosust ei ole selgustatud õpilastele ei olegi tarvis teha. Koolis õpetatakse arved olla juube oma iseleomult sellised, et keskkoolis veel ateismist teaduslikult arvestatakse usust sisseuurdmist. Tõsi, usuline ja õppivale ^{usule} hulgas vähe. Ent oleks vale väite, et keskkoolis võlde usust üldagi ei teata. Mõned punktavad usuliste elarõõms- tega kokku venemate või venevenemate kaudu. Esineb veel juhtumid, kus perekondlikus sündmusi teatistatuse kinnalikul. Mõnedes kodudes peetakse usupühi või võetakse lapsi kirikusse kaasa. Selline usuideoloogilise kokkupühitamine lastele tavaliselt tõsisest religioosist mõju ei avalda, küll aga tekitab neid hulgaselt "kristianismi". Kui kristianistide

64

"О репрессиях по ученикам атеистического воспитания населения", "Партийная жизнь", 1964 № 2, л. 23.

rahuldavast vestused es järele väi: needuse ^{hospis} seletusi
usklike käest, siis pole väimatu religioosi mõju kasv.

Sellepärast peab õpetaja enamusel eemärgos olene
õpetatava eme seostamine ateistliku kasvatussteege.

Kuudes usundusõpetajad saas emet seostada
ateistliku teoge, millised vattid ja vorme selles
kavutade - emdest käänumist jagavad J. Mitt ja

V. Saage omi kogemusi. ⁶⁵ Hea võlvasti Tartu
koolides tehtavast ateistlikust tööst emab õpetaja-
pensionär E. Sülvase artiksel. ⁶⁶ Artiklis märgitakse,
et enamus õpetajaid seostavad õppitöö ateistliku
kasvatusega, kuid rahuldus ei ole põlvust. Selles
lõus es toki muutuos muutuda.

Ilmutavast võltumist Tartu IV koolkoolis võlv
lugeda ajalehe 1963 aasta 15es jaanuarinumbri. ⁶⁷
Koolis verevaste koolide õpilaste es emes endore
Leningradi veimulose seminari õpilane A. Kukkarene.
Te jutustas elevast ja võltvast sellest, mis mis tade
seminari ja kuudes te jõudis emseemisele, et religioosi
teenimise käib terve inimõistuse vestus. Võge kee,
et see koolis võltumine es jaanud ainult asjosaliste
teada vevd jõudis ajalehe vevendusel jallfunderi.
Juhub ja sagels, et võnest toimunud huvitavast
võltumist es keia me sõnagi ajalehe veergudel.

Edasi võlv seimist rõhken avõldada võlvitisi

⁶⁵ J. Mitt, Tõudsad es veed, kes veimust vevsed, "Edasi" n. 252, 23. det. 1960.

V. Saage, Ateistlikust kasvatusst usunduse õpetemisel, "Edasi" n. 229, 19. nov. 1960

⁶⁶ E. Sülvase, E. toki muutuos muutuda, "Edasi" n. 39, 24. vevr. 1963

⁶⁷ M. Rosefeld, Veimulose seminari seiate vevelt, "Edasi" n. 21,

ateistlikust teost keeldus. Need mõtted andis
 artiklil "Izest kommunistlikust vaarast võitlev ateist",⁶⁸
 mis kirjeldatuse Kannon 10 keskkooli ateistide
 klubi teod. Ke Tartu keeldus võtta arutade selliseid
 probleeme nagu "Kes tuleb olla koolis varemalt
 ke usu küsimustes", "Kuidas peab toimima õpilane,
 kui perekonnas puudub religioosne tähtsusega".

Oluline on hõlpsa tunde oma õpilaste varemalt
 et vajaduse korral olla ke nende kasvataja.

Lühidalt on ajakirja selliseid artikleid vähe avaldamise
 milles on juttu ateistlikust teost keeld. On püüdnud
 ved lühisõnumitega ajakirja keeldides teadusvõrre
 ateismilistest resoluutist. Värske meetodiline
 materjal järgi tükid ega suurt pöördust.

Tuo autor viis Tartu II keskkoolis läbi lühikese
 sotsioloogilise uurimise eesmärgiga selgitada õpilaste
 suhtumise usulisküsimustesse. Kuvitav on märkida, et
 üle 2/3 selle keeld abiturientidest leeb pidevalt
 "täiesti" oluvat ateistlikku lehekülge. Küsimusele,
 mis on teieis võideldes religioosne vesta, anti väge
 ebamäärased vastused kuid märgiti ka, et es
 teagi mis seda teod on teieis teha. Küsimusele,
 milline erinevus on unel ja abausul, es pöördunud
 ke sellised vastused nagu "üks ja sama jama",
 "lollus, kuid õige" vahel vajalik ju. Jube see
 võime anekdotiliselt võtta autorit, et õpetajail
 tuleb rask ja jelle seostada oma amet
 ateismiprobleemidega. Algtähtsuse teaduslikust

ateistmist tuleb võrrelda endaga.

Kõik need, keda "Edasi" on organisatsioonilist küljest kasse arvanud teaduslik-ateistliku propagandale, mis võib märkida hulga kinnisust, mis ajalehele kassabid ja see on positiivne lahendus. Suurt tuld on tehtud (eelkõige ateistlike lehekülgede kaudu) ühe, nõukogulise traditsioonide tutvustamisel ja propagandimisel elanikkonda hulgas. "Edasi" arvanud on olnud terve rea kinnisust ja kinnisust liikumise hulgas kes tugevaid nende kinnisustega. Vastuvõetud otsused, soovitusid, juttuõid ja ajalehe vahendusel see on teatavasti ajalehe lehekülgede. Oluline on ajalehe see kultuurilise ateistlikud kassabid too igakülgset valgustamisel. Ateistlikus tees esinevate pindkõrvalde ja nõudlusemistele tähelepanu juttumise ühe nõu andmine too perandamises, seal ajal kinnisust kassabid kinnisust too kinnisust propagandimise ja olud kinnisust ajalehe kinnisust. Põhjuste kinnisust kinnisust - kinnisust ja lehekülgede ja ajaleht juttuõid see etendand.

Kokkuvõttes partei ja nõukogude organid on pidevalt jälgivad usuvastaste materjalide avaldamist ajalehes. Märgiti Partei kinnisust partei-aktiivi kinnisust, et ateistlik propagand teostamises ajalehes ja teinud ühte sellisemist materjalid veelgi kinnisust, et partei olud aktiivi kinnisust. 1963 aastal teinud ühe forma ja rajooni

⁶⁹ Partei propagande kirjanduslikult kinnisust, "Edasi" 18 sept. 1959

and several of the other members of the
Artists, which started some of the
sellers to, who were of the
sellers to, who were of the

II

"Edasi" ateistliku ühendamise
tegevuse ja kasvatusena.

NLKP programmis rõeldakse teaduse üha suurest tähtsusest võim saavutamisel loodusteaduste vältel, teaduse igapäevase progressi tähtsusest enamuslikult ühiskonna elutamisel ja inimaste aretamisel kasvatusel. Teadusliku - ateistliku propagandas tuleb tugineda tänapäevase teaduse saavutustele, mis üha tõusvamalt selgitab maailma, suurendab inimese võim looduse üle ja ei jätta küsimustele peale religiooni fantastilistest võimendustest ühiskondlike jõudude olemasolu kohta.⁷²

Religioon on konkureeriv teadusega. Seda seisukohta on ateistlikul lehekülgedel ja võimudel seda ilmutanud sellitumalised materjalid igati rõhutanud ja kinnitanud. Teaduse saavutused on läbi aegade olnud võimuse vahendiks võitlusel religioosete eluvormide vastu. Ent on need seda meie päevil, kus nõuete teadlased on saanud inimesele teaduse kaudu, mis tungitakse jalgelt maa- ja mere-ajamisse, mis lüüakse sisse tundmata asjad, mis teinud ja loomad. Kõrgist ühest probleemidest selame põlvkondadele üksteisega

⁷² Nõuete Lõuna Kommunistliku Partei program, Tallinn, 1961, lk. 112.

avaldatud materjaldest. Seejuures kirjutiste autorite ring on üsna ulatuslik. Võrreilise teaduse seavõtust, um je teaduse vaherrest je teistest lugijast huvitatust probleemidest ja kirjutanud asadumend, professorid, teaduskand teadused. On rohkesti tõlkeartikled, ⁷³ and ei püüdnud ka kohaline autorite - teadlaste soovitud pölvades kirjanduses. Ajalike teine seisneb siin eelkõige nende materjalide nende lugijaskonnas teistliku veendumuste korvutamises ja je tepevdamises. Rohked fotod, joonised, skemid teaduse ja tehnikas undiste slott on mõnele eestlasele veenude lugijale kinnituses, et mingid ülbesuulokse jõeide masilmas siiski es ole, et seavõtustid es tule kirjutate jõeide arele, vedd inimeste kollektivise teo ja mõistuse arele.

Enamuses pööramates artiklites, kus kirjutate see viimase ajel teaduse seavõtustid, on probleemikõnilitust püüdnud seostada kinnis seavõltidega teaduse ja vii teise kann sulite. Selline vastandlik seavõltide

73

Üheks suureks, kogu vabariigi ajakirjendust jundutevõrs probleemiks on avaldatud originaalkirjutuste ja tõlketööde vaherard. Kinnis varemutil seostetud viide seide pölvendade värese keadon olemasoluge, siis unid es jears selles osas teavistuse olema. Te "tdas" es on same probleem. Tõlgetud materjalid on enamuses. Kõnes sulitus siiski värese organisatsioonilise teo keestõõl-stage viis selleni, et 1963 ja 1964 seostetud värese teistliku materjalide avaldamise teaduvolt, seide niirgõb se J. Raid niirgõvõras teavetõõle.

(niirgõvõri ja keirõvõvõvõlt J. Raidi velduses.)

sisiteaduse arendamise ja olulise sellepärast, et ei ole, kuidas kinnitada ühes või teises mõttes püsivad eelkõige terapeutilise eluga. Põhjalik teadus ja tehnikas suursuunistel annavad kunstiteadused tugevust, mis on kangel teaduskunst ja meistriteadusest seltsust. ⁷⁴ Inimõtte loovale otstarvele seaduse vastu ja funktsioneerimise religioosset ette-vaatust. Kõik esimesel etastikul lehelehel arvestatakse põhjalikult rahvastele tuntuid viidist, veevõtmist ja astuse teadusliku selgitus, mil viisil see võimaldab põhjeldi rahvaste fuure sellise viidist teaduse. ⁷⁵ Samast probleemist on se võtme arvestatud. ⁷⁶

Teades selgitatuse meelne loomist eri rahvaste uskamuses, ⁷⁷ kes on võimalik elu kunstlikult lüüa, ⁷⁸ mitmed arengustadiivid ja inimese põlvnemises ⁷⁹ ft. probleemidest seame ülevaate spetsiaalselt avaldatud artiklist. Eriti rõõm rõõmusest bioloogidele

⁷⁴ Peale G. Titovi kosmoselendur korraldus Tallinnas pastor, et inimese võuet kinnitada reaktiividega testide plaanidele, mil surm leevemat inimesega reaktiivis kaasa. - K. Virtsu, Luteri kiriku ideoloogist terapeutil, Tallinn, 1963, lk. 29.

⁷⁵ Veevõtmist ja teadus, "Edasi" nr. 108, 3. juuni 1959.

⁷⁶ A. Kogar, "Ühest püüdist", "Edasi" nr. 4, 6. juun. 1961.

Ühest püüdist veevõtmist, "Edasi" nr. 52, 14. märts 1961. ft.

⁷⁷ J. Jaroslevski, Raarlu loomist eri rahvaste uskamuses, "Edasi" nr. 149, 31. juuni 1955

⁷⁸ E. Martinson, Kes on võimalik elu kunstlikult lüüa, "Edasi" nr. 9, 13. juun. 1960

⁷⁹ J. Püper, Inimese põlvnemisest, "Edasi" nr. 163, 19. aug. 1959.

Väimastel aastatel soovitati edusemud kosmoseuuring-
 misel ja seaditi toetus loogus undegruude pitsa.
 „Seos kosmoseuuringe edusemudega ja võimalikud
 tõsiseid resursi fonde emoka selitamisel“ kirjutas
 TRÜ direktor A. Mitt.⁸³ Eraldi peigutasid võimalikud fondeid
 kõrge reserwinii kättesaadavuse kahtlusega usapool. Kui
 aige fondeid eluse usapool võtaks jõi, st. et funderid
 inimvõistlus ei loodud funderit sealt kuhu võimalikud
 te oleid peigutand, siis ei jäänud võimalikud unud
 ole mi funderid laevase tõsta. Need kosmosekettide
 the regener leud maailmarmuni ja võtkesti kosmose-
 fondeid mudand ka sealt jalgla loxuna. „See ei
 nõuand midagi telesuulku“, „the kosmoseleendu
 German Titov, mi temalt kirjiti, keste kahtus maailma-
 armuni funderit.“⁸⁴

Need järeil, mi rep. maailma armuni eloid
 keese esimes kosmoseuuringi Juri Gagarini kosmoseleendu,
 „Edasi“ era intervjuu tuntud inglise teadlase,
 füüsika-professor John Bernaliga.⁸⁵ Teadlase sõnes, et
 „nõukogude kosmoseleendu tõestas, et teoreetiliste uurimiste
 ja unud järeilvate tehniliste katsete plaanitud
 keesvite abil võib inimene lohendade absoluutult
 igasuguse võltsande.“

Sel perioodil, kus kosmoseprobleemid muutusid eriti
 aktuaalseteks, tekkis ajelult era see huvitavus ja

⁸³ A. Mitt, Inimese võistlus traigib kõigjale, „Edasi“ nr. 158, 11. aug. 1961

⁸⁴ Kos ma kahtusin funderit, „Edasi“ nr. 23, 2. vabr. 1962

⁸⁵ Tee kosmoseleendu ja avatund, „Edasi“ nr. 85, 28. apr. 1961.

probleemist: lühedest artiklast. Huvi tekitab ekskursi tähtede-
maasõunas teie lugeja sees autoriga P. Müürsepa
artiklis.⁸⁶ Siinnes ja populaarsus vormis kirjutatud
artikkel aitab lugejal tunnetada neid tihedaid
kõngi, mis lahutavad inimene ka kõige lähematest
tähtedest. Seevast saab veelgi selgemaks, milliseid
jõupingutusi on teinud mõnede teadus ja
õpetlased kosmosuurimise probleemide lahendamisel.
Professor J. Šklovski artikkel⁸⁷ puudub selgust tema veelgi
huviarvamus probleem, kes eksisteerib ka teistel planeetide-
süsteemidel ehk. Teoreetiliselt on see teist võimaliku ja
artikli autor annab sidepidemisvõimaluste üle, et
otse universumi mõtteid oleksid.

Ühe osa teaduse seavõimude tutvustamisel ja
populariseerimisel ajalehe „Eden“ veebruaril ja ka Tartu
lehtedele - astronoomidel. Mõned sõnasid artikleid
ja võimude on ilmselgelt astronoomia observatooriumi
töötaja Ü.-J. Veltmanni sulest.⁸⁸

„Eden“ teeb ära ka teie abitaolise funktsiooni Tartu
lehtedele teist.⁸⁹ Tartu lühendide vastluspeame teatavad
artiklid keegi teie omajärgse rahvusvahelise intridendi
lahendamisel. Minelt on need funktsioonid, et ameerikalised
„astarid“ ära teie oma tehiseaslastest. Kui need teie
hõlpsa ülesti nägid, hakkasid need mõnede lühete
süüdistama selge sputniku välisastuises. Tartu
vastluspeame andmed võimaldasid tehiseaslaste oma

⁸⁶ P. Müürsepp, Tähtede maasõunas, „Eden“ nr. 197, 5. okt. 1962.

⁸⁷ J. Šklovski, Maasõuna kütmine, „Eden“ nr. 250, 19. det. 1962.

⁸⁸ Ü.-J. Veltmann, kosmoselend ja astronoomia, „Eden“ nr. 162, 17. aug. 1962.

Ü.-J. Veltmann, kuidas leititi teie kosmiline kuu, „Eden“ nr. 3, 4. juun. 1963.

Ü.-J. Veltmann, komat Luige tähtpaus, „Eden“ nr. 81, 23. apr. 1963

⁸⁹ Jutustamine Edgar Veresyc, „Eden“ nr. 162, 17. aug. 1962.

peremeestele vatte juhutada. Kõrvuti jäävate artiklitega on avaldatud hulgaliselt lühitöid teaduse ja tehnikas uusimatest saavutustest ja saavutustest.

Uue ja õhulise inimest - seltsi jõeldusele on jõudnud, arvestades terve põlvkondade kogemusi, peafund maailma teaduse ja kultuurijalgaan teinud inimesed. Kõrv ja teinud nege oma eksistentsi aje vettel teinutusi nende teie, mis sone õie teoge ja vöje astunud ametlike unidoomad vashi.

Edasi on etistilid leheartikkel avaldamud rohkasti kirjutiisi vöjepaistvutist isivutist, kellede tegevus on sion: "Kõrvale, pünnuks silmas". Kõrv teinutest suure kirjasaan L. N. Tolstoi 50. sünni-aastapäeva (1960 a.), avaldas "Edasi" L. N. Tolstoi vestuse sirodile.⁹⁰

Kirjasaan märgob, et te vændus selles ise, kuniõrd "salaravel ja kahjulike vale" on kirvan opetus, et see "on kogu kõige tõuremat abausku ja loitsimisi..." Midagi täpsemat kirvan opetuste kohta on sone öelda. 1982-aastal valiti L. N. Tolstoi Tartu Ülikooli aukirjamees, kuni selle otuse vestus astus tervealt vöje ülikooli kõige reaktiivsemile teaduskond - usuteaduskond.⁹¹

Artiklid M. Gorkist,⁹² Ch. Darwinist,⁹³ J. Brunost,⁹⁴

⁹⁰ Kirvan opetus ja salaravel ja kahjulike, "Edasi" nr. 237, 30. noi. 1960

⁹¹ L. N. Tolstoi Tartu Ülikooli aukirjamees, "Edasi" nr. 237, 30. noi. 1960.

⁹² P. Sumarjev, Maxim Gore: religioosist, "Edasi" nr. 163, 19. aug. 1959.

⁹³ H. Tron, Darwin ja religioon, "Edasi" nr. 231, 24. noi. 1959

⁹⁴ A. Dmitrijev, Puhha ineesitriivori õuer, "Edasi" nr. 35, 19. veebr. 1960

J. Galanist⁹⁵, J. la Mettrie'st⁹⁶, Hypatiast⁹⁷ ja pafudest teistest võrrepsuvalisest inimestest - ateistidest on "Edasi" avaldanud nende üinega seotud tõltpäevade puhul. Alati on püütud näidata nende religioosusest tegevust, nende otsest vaimuteravust mis keeris viija ja teigi meesesse kinnis, pühad' degnad.

Need ja pafud teised inimesed, keda kirika on tege küsenuid, olid oma aja kelte laia silma- ringega, hee hariduse saanud inimesed. Kuid teadus ja religioon on alati veeuufeldel seimud, sellest nägime faktid selget keelt. 20. sajandi algul, seerus klassivestulude teravumise ja teolis- loomuse avaruse ümgi teaduse ümte avestustega, hakkas osa postoreid teistsis rohkem arvesse võtma teaduse ja tehnika saavutusi.⁹⁸ Kuid need olid veid ümruud ajatud katsed vältriale üm ja teaduse vestuolu. Suurem osa kirikutegelesi jättes evolüüsi võitlust progressivõute, teadusline ideede vestu. Praegusel ajal mõneajude teistsis es see postoreid leedusteaduse saavutusi enam maksis selata. Tõraste üldine haridustase on ümduwelt tõusnud ja side peevad kirikutegelesid tehes talitute arvestama. Luteri kirika teleb pafudest keerretetest kinnimustest

⁹⁵ G. Glazov, klar elevete hulga, "Edasi" nr. 214, 30. okt. 1908

⁹⁶ V. Kalmis, Vöitlev materialist ja ateist, "Edasi" nr. 255, 29. det. 1909.

⁹⁷ Hypatie, "Edasi" nr. 73, 20. apr. 1960

⁹⁸ E. Laul, leeduseuufijete - materialistide võitlusest religioosni ja ideedimni vestu teistsis (XIX saj. lõpust 1912. aastani), kogumikus Religioosni ja ateismi ajaleest teistsis, Tallinn, 1956.

uude väitega, et uus ja teadus tegelised loopis
 teadusest sõltumatu veldkondedega: uus olevat
 sündine, tühine, teadus aga mõistuse asi. ⁹⁹

Kuna kirjutis ja palveingidus käivad kõrge
 sagedemini just veremad, ^{segaks} vähesel hoidumise
 inimesed (võrdst enamuses veised), ¹⁰⁰ kes keesaja
 teaduse saavutusi väga halvasti tunnustavad, siis
 seda arvestades püüavad unutilised teaduse
 tühimust igati vältida, allutada teadus usule.
 Selle väitega, et teadus on ebakindel, muutub see
 aeg, uus aeg on kindel ja muutumatu, püsiv
 kogudustesse keesatunustate uusi liikmeid. ¹⁰¹ Fentid
 väitavad, et ussideoloogias mõju alla satuvad kergemini
 sellised inimesed kel ei ole otsust või tühedat sidet
 teaduskollektiiviga (nagu valvurid, koristajad, kütjad jt.).
 Loopis harva võib tõenäoliselt uniline sees kohata
 kõrgema hoidumise inimesi. Kuid et need inimesed veel
 leidub sellest on see "tõesti" veergudel kirjutatud. ¹⁰²

Kõige maasõna, sealhulgas see mõnusegude liidu
 edusemumid teaduse ja tehnika elal on väga
 suurel. Kiire tempo majandusliku, sotsiaalse,
 poliitilise ja kultuurilise võltsumete loendamisel

⁹⁹ K. Virmasaare, Luteri kiriku ideoloogist tõenäoliselt, Tallinn, 1963, lk. 22-23

¹⁰⁰ Mõningaid andmeid kirjutis ja palveingide kätkestamise kohta on
 saanud D. M. Gopunobur, Kuroscopovne upodavne kputnen
 perusnu, Moskva 1965, lk-d. 115-128.

¹⁰¹ Uusi kriisi ja selle põhjustest võib lugeda ka: K. Virmasaare,
 Ühest arvamusest teise, "Rahva Hääle" nr. 97, 28. aprill 1966.

¹⁰² "Käige mu sõnade...", "Edasi" nr. 197, 5. okt. 1962.

Sotsialistlikus ühiskonnas on inimes tagatisuus, et inimeste teadus vabaneb umbulistest eelarvamustest. Religioonist vabanevise ei teinud eiinimesi ideoloogilise selgitustöö tulemusena. Nende parem on sotsialistlik ühiskonnas inimeste majanduslike olude, nende kõrge vande koriduslike base sude vähem ja inimeste teadusliku kohta religioossetel eelarvamustel.

Edasi¹⁰³ avaldatud paljude endiste veendumise krajad kiinutavad sude täielikult. Mitmed andred veinumöönd (A. Ossipov, V. Grünberg, N. Petukhov jt.) märgivad, et just undogmade teaduslike analüüs astas neil vabende eiinimist ja religioosist.

Muus me ei usu piiblit¹⁰⁴ ja peame sine artikule peale ajama A. Mitt¹⁰⁴ viimesena, kes lasti tnaab piiblit, teab antel armuvalt näited vestulohudest selles „püha raamatust“, selgitab undegumade peenapõdematust ja märgib, et terve mäistusege eiinimene ei saa jimesi usunde põhjendamatuid selitusi. Piibel on kristlastele „püha raamat“ ja see tõrjapõvel jultust jodades ei saa kabi ususe kinnitajalane ilma piiblike viitamiseta. Sellepärast on vaja olubre selgitada selle teose ajelu, tema teemalise aage, kohta ja teginuusi. Vaja olubris oras lüved sude artiklid kumraisi kerkijedest.¹⁰⁵ Jundemaa

103 Nad ütlesid unust lahti, „Edasi“ nr. 252, 23. det. 1960

Kirre, kui pimedus, peltuse ja ummuse eerts, „Edasi“ nr. 195, 7. okt. 1960.
A. Ossipov, Ka leidrii tõe, „Edasi“ nr. 85, 28. apr. 1964; võib ligeda ka
A. Ossipov, Tse veinsule vabadesile, ERK, Tallinn 1961.

104 A. Mitt, Muus me ei usu piiblit, „Edasi“ nr. 242, 11. det. 1963.

105 A. Varšoni, Leind kõrbes, „Edasi“ nr. 114, 10. juunil 1960.

L. Kirre, Kristus eme kristust, „Edasi“ nr. 107, 31. mai 1961.

kõrbest leitud künikijed¹⁰⁶ on mitus suurepärasteis
 rehvades steinmi arsendis ja on kinnituseis teadlaste
 veendumisele, et püüel on vanaaja rehvaste esemete
 ja müntide kogu. Samuti aitavad püüel teadud
 lugude tõepärasust ja päritolu^{selgitada} need kinnitused
 kinfist, mille esmõrgis on selgitada ja kommentaaride
 püüel teadud teisti. Tumeise võlguvõtteid püüelist, mis
 nõudetakse Jünalot, mis vanaise pimeduse ja fulmuse
 rehvastust¹⁰⁷, mis liiderlikusele ja sulbtempudile alvotkajet¹⁰⁸ ja.
 Põhise artikkel on Johanneis Ilmutamisraamat, ette
 Apokalipsiisi, mis kõige esimevemat tõlgendatud püüel ise,
 rehta¹⁰⁹. Selgitades lõhmatult Ilmutamisraamatu esamisi-
 luga ja tema tõlgendamisi, märgob autor, et Apokalipsiisi
 ilmutised on said tolleajate (s. I saj. m. e. j.) mee-
 pealsete sündumiste fantastilise püegeldus.

Suure arvutuskõnna ja püülistava veertusiga on
 XVIII sajandi Prantsuse filosoofi-ateisti Paul Holbechi
 „Usupetuse tõrjumõnastik“¹¹⁰ avaldamise. Seda
 hunaarvut - satirilist, jeehistega illustreeritud tõrju-
 mõnastikku jätas seitsmeteistkümmele atestõnule lehekülgele.
 Ilmites ja omapäraselt lõbus, misd samal ajal väga
 aktuaalne ja usuvastane on Leedu kunstniku
 Leonas Rymkevici jeehistustuseis „Talves maa peal“.

¹⁰⁶ Nendest lõhmatult: S. J. Kovaljov, M. H. Kublarov, Leind Junde kõrbes, T. 1365;
 kommentaar brošüüris rehta: L. Kræseln, künikijed jätustavad, „Edasi“ 5, 7. jään. 1866

¹⁰⁷ A. Valdiko, Jünalot mis vanaise pimeduse ja fulmuse rehvastes, „Edasi“ n. 198, 6. okt. 1961.

¹⁰⁸ Jünalot teid on nelkand. Sulbtemp, „Edasi“ n. 4, 6. jään. 1961.

¹⁰⁹ L. Kræseln, Viinsepeise märasdest, „Edasi“ n. 192, 19. jünli 1963.

¹¹⁰ P. Holbeck, Usupetuse tõrjumõnastik, „Edasi“ n-d 208, 214, 231, 243, 255, 21. okt, 30. okt,
 24. nov, 11. detb, 23. detb. 1959 a, n-d 9, 15, 25, 35, 50, 64, 70, 79, 85, 94, 104, 120, 13. jään, 22. jään,
 5. vabr, 19. vabr, 11. märts, 30. märts, 8 apr, 20 apr. 29 apr. 13 mai, 27. nov, 18. jään 1960.

Joonistuste seeriat ¹¹¹ sissejuhataks teist annab ülevaate
 ühes „fundal olü tšer tevidus euride oluude
 maapeal.“ Tšerov ote ... fundale ende mine all
 sinuivad ote aruseemetud je vözagi kahtlesid
 arjad. Mingid seniögenetud, töesti mitte fundale katepe
 leadud vead tungivad, lehanud vöökuselt. Kaat,
 ote sajedamini töende valdustisse, kõi'asid ütepuhan
 tšerohivan rohu. Enneögenetud, enne kumlatu ori!
 Päivese lähedele tšerov eotumatult isegi üne plerut!
 Tšerovde teadmata je seeritisevita! Tšerovd fundal
 komendurid tšerov peale kohan üte pühenele, kes olü
 ümaga val eland. Seepärast arvati tšerov, et kütteps
 tšerov tšerov paremini, mis Maal toimub. Tšerovguse
 ümaga eest hoidumiseus ümörati pühenele seetšerov-
 keitšerov: ettevõttus ei tšerov kabi ka tšerovale...

Kunstare loseb pühenele je keitšerovl settide tšerovpive
 Leedus vöje ümöratise oluudademe je lõpuss on pühenele
 je keitšerovl ümörde kogemuste je tšerovpivante pötyel
 vöendund, et maapeale eli on parim je huvitavam ümör
 pövedud elama maapeale. Kaat, et „tšerov“ pole
 leedund vöimadust val hülgemgi seruuse seerit avaldamiseus.

Paljud inimesed, klostades kangelostšerovne Leningradis, ei
 jeta kontumate vöimadust klostade keeseni klostadist
 ümör NSVL Tšerovde Akademia, Reliöiooni je Ateiooni Ayles
 muuseumi. Selle muuseumis klostamire on ateioonitšerov-
 konna kumlojate traditšerovis muumund. Sellest
 eimloadumest muuseumist annab pöveus ülevaate

¹¹¹ Leonas Rymeris, Tšerov maapeal, „tšerov“ nr-d 231, 246, 256 - 24 nov,
 16. detb, 30 detb. 1961, nr-d 23, 39, 60, 73, 96, 102, 107 - 2 völb, 24 völb, 23 märts,
 13. apr., 16 mai, 25 mai, 1 juuni 1962.

R. Arar.¹¹² Seeine sõnne ülevaate muuseumi kollektsioonidest, vägaparementist, muuseumi ajalehest ja tema praegusest tegevusest. Ilustused on koos "reisifutla". Erinev, "Kiri korpuseaskestele"¹¹³ on teadud avaldada kirje vormis. Autor peardub kirjuga ümbra tekkesele peale, sest kirje ajendasid kirjutame need probleemid, millele aintuure jäi räägiti peale. Religioosne moraal ja kommunistlik moraal vahelised olid üsna ühest probleemidest milles uskuva kaaseriisija es jõudnud tekkema kaerlastega ümbra võrreleppel. Kirjutades ja tähelepanu futtidis seltsile vaidlustele ajalehe väärtusel on võt võetud. Näidatus, et usalend arvud roll uelseti vertluse kaaseriisijate, püüdes veie suundada omi väärtid, kuid Arar võtaps argumentaritud vort väärtid on ved sumitud lõpmis kühalt vortama.¹¹⁴ Teat kirjutiist¹¹⁵ ajendas pehente paruma samuti räägimistamine iminesiga, kellel võtuisere ja arvudid "kasta" ell jertus "võtkullu" olemus. "Edasi" atisthva kühake võtkoudui taimetus on kantand kühake huvitavemus muutmisel võtki ajandustane peledid. Temeatidil kühakeil or ilunud katandid atistreligt oostest romaaniist võt futistumist, lunditisi, mōlestisi juu. Peeril võtkuul eestel or eende aveldandil olund muuaveldu. Vaidluleval perivedil or aveldandil 13 kühmet võt jōemut lunditist eerevõttel autoritelt.

¹¹² R. Arar, Hinnaladu muuseumi Nõukogu Lõdus, "Edasi" nr. d 231, 246, 256 - 24 nov., 16. det., 30 det., 1961 ja nr. 23, 2 vabr. 1962.

¹¹³ A. Valdeko, Kiri korpuseaskestele, "Edasi" nr. 183, 30 sept. 1958.

¹¹⁴ Sama taimus ke 1864 aastal Raavere räägand võtku vōtku, kus vōtku d aveldu vōtku vōtku. ke vōtku vōtku vōtku vōtku Raavere Baptistikoguduse presbiter K. Arar ja 45 tane ajandust mōtku vōtku, teise peale vōtku vōtku ja vōtku vōtku vōtku K. Oja, A. Kõtt jt. vt. K. Tenniste, Vaidlus jertu, "Rahva Hääl" nr. 44, 21 vabr. 1964 ja nr. 102, 23. aprill 1964.

¹¹⁵ E. Rängel, Liginere, "Edasi" nr. 160, 13. aug. 1960

Võime lugeda J. Lilibachi,¹¹⁶ P. Kaevaarse, A. Rammo, A. Summani, T. Lehtmeeta, S. Kuttise jt. võrra.

Huvi on mõtlemapoolne ja futurist. Surumise määramise reeglid¹¹⁷ See on tähtsündne lugu, kus usalva varasem tekitab oma naist ja tundmata kirjepüüa palub jumalalt andestust ja õnnistust. „Protsessior“,¹¹⁸ „Eided“ jt. lühipealised esited võlgi rõõpavemalt mõista, kuidas reaalsuhtest on ettevalmistamine ühe elus.

Tehes kokkavõttes, kuidas ja millist materjali „Ede“ on veedeldaval perioodil avaldand etistliku veendumiste kasvutamises ja tugevdamises sead mõrõda probleemide mõtlemisest, samuti mõtmete erisevate vormide kehtumist. Tõsistest, pöördest teaduslast (võel isegi liige teaduslast) artiklist kuni lühelusteni ja pöördumisele ja selliste vormide ja etistliku keelekeele tõrjumõeldu loomatus suhtumise ande materjali. lildteoreetilistes artiklites, mis selgitavad kirjepüüda olukorda ühes või teises teaduskonnas, on pöördumise viidete ke religiooside ja võim seismõeldule artid kehtumistes.

¹¹⁶ J. Lilibach, Verne; Viime pees, „Ede“ nr. 123, 24. juuni 1959.

P. Kaevaars, Keelake võrõstus, „Ede“ nr. 226, 16. apr. 1962.

A. Rammo, Ünnistamispeevel, „Ede“ nr. 120, 18. juuni 1960.

A. Summan, Muuseumimõtted, „Ede“ nr. 73, 13. apr. 1962.

T. Lehtmeeta, Jõuluballead, „Ede“ nr. 107, 1. juuni 1962.

S. Kuttise, Kiri isserõdale, „Ede“ nr. 137, 13. juuni 1962.

¹¹⁷ J. Šeinis, Surumise määramise reeglid, „Ede“ nr. 148, 28. juuni 1964.

¹¹⁸ R. Lankauskas, Protsessior, „Ede“ nr. 183, 15. sept. 1961

S. Dyget, Eided, „Ede“ nr. 197, 1. juuni 1962.

kõllusest armastust. Aga nii see ei pea olema, vähemalt televisiooni mitte." Sellest, kuidas noored, kes sõd ajal või teisel viisil usumõjude alla sattunud, siiski õige tee leiavad, millised ressursid nende tal on, on val mitmes artiklis juttu.¹²¹

Väga huvitave fakti annab sõnum "Sextendist ateistias"¹²². Sõnni autor märgib, et tema tuttav meditsiiniteadlane hakkas just peale "Edasi" ilmunud artiklite lugemist kriitiliselt sulutama seateadluse ning eadluse piibli tõdede õigsuses. Tänuks huvi tekitab kirjanduse vastu ja endisest sõvendistist see teist. See oleks keegi ilmevõime väitlus, millist kogu teavet ajalehes esaldatud sõnned ja võitlused religioosivõitlused matuud.

¹²¹ K. Renna, Pöördumine ellu, "Edasi" u. 85, 28 apr. 64

R. Arva, Vait, "Edasi" u. 85, 28 apr. 64.

¹²² H. Peltner, Sextendist ateistias, "Edasi" u. 20, 28 juun. 1961.

III

Religiooni reaktioonidest olulisest
ja untegelaste palfartamisest
afalult "Edasi" verquudel.

NLKP XXII kongressi otustes ideoloogilise teo
alal seati ülesanne nõuagude inimeste
teaduse täielikult vebastamisest religioosustest
eluvormustest. Viigendub ju religioosus kahjulikuks
meel selles, et ta propageerib idealistlikku,
reaktsioonilist maailmvaadet, mis eitab
materialistlikku maailmvaadet, osundeb poliiti-
kelt veteleadlike inimestele veteleid ette-
kujutusi tegetiikusest so. seedustab osiam-
pimedust ja toetab teine reaktioonilist.

NSVLiidus on kirev riigist ja keel kirevust
lahutatud. ¹²³ Nsulistest organisatsioonide osa piirdub
vaid unilise jeeus unteinguste reguueuiste,
kambitabuste ju. organiseerimises radurus ette-
võttud korras ja kohas. Kestades NSVLiidus
usmorganisatsioonidele antud õigusi kasvatab kirev
ome megi, elle saattunud õigusei kirev
kervalduste miltis ^{sõna kumbele koreuse} keemotikaure ja alandikaure
unig pimesi usmõgumadele alistumise veeuus,
mis tablisti veteudob uende õigusei teoalast
ja poliitilist saktioosust võitlus parema elu
est. Kirev põgundob ee praegu maadline ja
elu teekimist juuiale tabtege ja kiltvab
unilise seos vektlust inimekoune võimetesse

123

Deurut kirev riigist ja keel kirevust lahutamise kolte
akti veeja 23 jeeu. 1948. - O peruum u usepaku, Moscow 1965, le. 91

looduse ja ühiskonna ümberajundamisel.

Kõige eeltoodu pärast peab NLKP vajalikus
süsteemiliselt põhjustada religioosne reaktiivne liik
olemist ja organisatsioonide kaudu võitlust
religioossete igandite vastu inimese teaduses ja ^(käitumises)

Pearõhk on suunatud võitlusele religioosse
ideoloogia vastu. Tunes võtja religioosse ideoloogia
kahjuliku mõju tõrjeks nõukogude ühiskonnas,
põhjustatakse ka selle ideoloogia propageerijaid,
kes ühelt poolt silmas peetakse religioosset
moraalnormide süntes, teiselt poolt aga saadud
vastuolul nõukogude ühiskonnas kehtivate reeglitega
ja tunnustatud moraalinormidega ühig võituvad
neid sõltuvalt.

Kommunistlike süntesist ühiskonnas ja
"Edasi" avaldamud üht põrnat artiklit.

Juba kolmandal ateistlikul leheküljel ¹²⁴ selgitatakse
seda küsimust ja tuuakse ühtesid näiteid,
mida on kohapealsed partei ja nõukogude
organid ette võtnud religioosne mõju vähendamiseks.
Võta arvesse ja kirjutatud artiklil ¹²⁵, kus autor
ree huvitavate väidete vord selgitab, et
kusitood, mida kiria ja teine paund, ei oleks (!)
mingis vastuolus religioosne moraaliga. Kirija -
tegoja võib elati leide probleest õigustuse,
sest on ja seal kirija paundud: pun, mis
leed võtja ei keeme talib maha reinde
ja talle visata. Väidub, et teinimistlikele
saaga oses häving ja hukatus, on vabter
kiria elati kontaund.

¹²⁴ J. Raid, Mies võitleb kommunistliku partei religioosne vastu,
"Edasi" nr. 123, 24. juuni 1953.

¹²⁵ J. Raid, Mies on võitlud religioosne moraal vastu,
"Edasi" nr. 13, 4. jaanuar 1963.

Võib öelda, et osa Nõuagude Liidu tegutsevate religioossete organisatsioonide ja ~~organisatsioonide~~ netide vahendusel reaktiivsega. Superast on ajelises avaldatud võne arvukalt materjale, et näidata võne tõeist pelet kapitalismades, kus umbrud organisatsioonid ja riigivõimu tees ja keitens.

Maaõnne levinud arvustest uutunimistest on keseni keht katolika arvust. Roomas, 44 hektari suurusel maaõnne enu Vatikani (katolika arvust keseni) ja võnes ja võinas imperium. Tema esindajad leitud põhjude arvust diplomaatilises korpusus. Pöörat. esindajad ei tegele ainult uney'adege. Egaralt võetane õne maaõnne poliitilisti ja majanduslike probleemide arutamist. Ege unisdu poleus Vatikani peene võne suuremaid ja rikkemaid Heedias. Raha voolab Vatikani keseni võne võnes võttes õgest õlmaseerist, sest lihtsad katolilised sagab es võtles sellele, milles võne võne raha kulutab. Kulutatane ege võne "repostens tegudus": kumba ja Kongo sõndaustus 126 võngõ katolika võne võne unmetamisvõerist õne. Siin es olund võngus ainult võnlike idubid luvud. Võge õlubst õne võngõ feut, et katolika võne õnes kesdes meades suuri maaõaldusi ja rahaesti võrandusi ning

126

Katolika võne kumba ja Kongo, "Edasi" nr. 20, 28. jaanuar 1961.

nende kaotimiseks ja seejärel veimendumiseks
 kuidagi leppida. Organisatsioonide vandenõud,
 terroristid, spionaaž ja äärmuslik vabadus-
 armastavate relvaste vastu võib katoloon kogu
 oma eemürgne veld viimasel ajal kaotama
 hakkavate sotsialistide suurendamist ja
 kindlustamist.

Uus nädal artikkel "Edasi" annab
 ülevaate "kirikuriigi" eemürgendist, tegevusest ja
 tegevusmetodidest. Ka sellest, et viimasel ajal
 olla Vatikanis üpris rahutu muutunud
 sotsialistide väheemise üle, et katoloon kogu
 püüab ajaga samuti püüda ja or relvastele
 lähedusemas muutumas (peavsti ringkõidud kogu
 maailmas, jutlusid kolatius kultis jae.) or "Edasi"
 oma lugejaid informeeritud.

Vatikanil or üks suuremaid seltsimeorganisatsioon
 maailmas, mis tegutseb koostöös Suurbritannia ja Ameerika
 Ühendriikide liitlasega. Nüüd kuni verjus or
 toimunud arvata kuni kuestigused inimuse,
 teaduse ja progressi vastu. Mõrgine see veld
 kirjandus - humanistid Jaroslav Galani mõrvemist
 Vatikanis kehtlase peolt. Artiklis "Religioon ja
 luuretegevus"¹²⁷ or artikkel ülevaade Vatikanis luure-
 organisatsioonidest Nõukogude Liidus, sealhulgas
 ka Baltimaadil.

Vatikaniga or lähedalt seotud kogu võrdlusi

127

M. Kirs, "Religioon ja luuretegevus", "Edasi" nr. 250, 20. det. 1963.

tuntud kardinal Tjevoos, kellest "Eden" annab
 vastasjärene selituse. Kes on kuulnud 1956 e.
 Ungari julgeand keskrevolutsioonist mässust
 sel ei ole raxe õne arvata millist õne etudes
 kardinal Mindszenty selles ja milliste
 „plaanidega“ ta praegu „istub“ USA seetoomas
 Budapestis. Ilukitade teostite ja talupoegade
 sotsialistlike valitus, ande ise „Jumalale“ so. Vätroomi,
 meelepõrse valituse etteotsa, et vädeldada kommunisti
 vastu - sellised plaan mõjutab venuse - kardinal
 veel praegugi. ¹²⁸ Teise kardinali, New York pre-
 piiskopi Francis Spellmani, kes õe seenuki
 Ungari keskrevolutsioonide toetaja, omimõtte-
 jelmist olumiseat annab oleveste Julius Maderi
 artikkel. ¹²⁹ Spellman jagas omistust USA veadele
 Korea sõjas ja Vietnamis, pidas ree missaid
 Sausa Föderatsioonis debatsis arvetele ameerika
 lumre diversionisgruppidele juu. Selle meele võtne
 võnetatuse siis on õe ^{rahvusvahelise} ajemist etti sõjaka
 provokatsioonantija. Kõhe katoliku üm kõrgeme
 vastumilise elules õe peelp sernuseid juuri. Mõlemat
 valeannustab juure võha sotsialismi teile annud
 rahveste vastu, sõjakohtajete plaanside leasmitmine
 ja veel õne õnnistuse jagemine.

Pikemaid artikleid rajetaguhest unelust iluus
 ajelles ümme rahkesti, eriti etestilõne leleatõgede
 ilumise ajestail. Neude siis ja võte õe praegugi

128

A. Ivanov, Kardinali meutle all, „Eden“ n. 164, 19. august 1960.

129

J. Mader, Valeprohvit Massachusetts'ist, „Eden“ nr. 52, 14. märts 1961.

Et võimalik ainult seal, et nõukogu liidus on
 kõrge hea suhe teatavate riikidega ja umbes hulgas
 usudega seestast ette ei tule. Seda, et mitmelgi
 riikidele kinnustatud on ette olea et nõukogu
 seadusi ja määrusi ja et piirduda seadusega pealt
 lubatud kinnustatud kinnustamisega teatavate
 olemas.

Et side umbes organisatsioon, mis on nõukogu
 seaduste kaudu, sest nende tegevus kaalustab
 inimete funktsiooni ja viimased suadusi ja see juuavad
 tegelede nõukogudest propaganda. Et kaudu
 jehhivistide umbes, kes saab oma tegevuse funktsiooni
 USA-st. Kuid teinud: et Tartu selle riikide
 riikide, kes umbes eest. Jehhova teinud,
 et teinud probleemid. ¹³⁶ "Olge teinud nagu teinud
 ja umbes nagu meid - sellist teinud jehhova
 jehhivistide Brooklynist. ¹³⁷ Seda jehhova
 jehhovistid. Meid teinud agitatsioon (kirgi see on
 nõukogu seaduste kaudu) teinud ja viimast
 kaudu inimete hulgas. Nende eemergevus on:
 mitte allide nõukogu seaduste, kaudu see teinud
 teinud ja teinud nõukogu seaduste funktsiooni.
 Jehhovistid teinud kaudu teinud teinud funktsiooni
 seaduste ja teinud teinud (viimast on see
 teinud USA riikide).

136

Ette olea teinud jehhovistid. Nõu riikide võimalik
 riikide teinud see 1962 aastal teinud teinud, oma
 riikide teinud. et. Eesti NSV Riiklik etnograafiamuseum,
 EA teinud 85, lk. 38.

137

et. Teinud teinud teinud, Tallinn 1963 lk. 254-255 ja
 J. Nelson, Teinud teinud, Tallinn 1965, lk. 186-200.

Jehhoovistide kesusest Brooklynist leedulased
instruksioonid ehitatud, et tegemist ei ole ainult
usutõuguga vaid on ka omad ^{kindlad} poliitilised ees-
märgid, Tegelase kas spiraalselt ja raskendamisega.

"Edosis" tunase ära ajeloleku ilveade
"jehhoovistide" umblu Tegelast Lestis¹³⁸, märgitakse
et austraalsed jehhoovistid on Tegelast järevalt
Toom. Lembit Toome täiskas (tõelise Tõelise
Rajooni Tõelise kooperatiivi autojõukina) kutu-
kõne teetõelise võltskõne¹³⁹ et arutada tema
moraalset pelet. Kesolemist võtad kaalustina see
TRü professor M. Kõne, prof. E. Kõne, detekt A. Kõne,
etisõnlektorid ja eridefend teistest antustest.
Kesolemist selgusid Lembit Toome moraalsed tões-
pidemised. Ta umb, et selle põlvkõne ajal
sõabub nr. "Armagedoon" so. viimase sõda, milles
kõneus maa pealt ära hõvatakse. Et Lembit
Toome peab end "fundamendilise kodumõne", siis ei
ole ta velimistest see võtund, põlvkõne, et
ei tõi tegemist tõi poliitikaga. Olles nõuab
jehhoovistide veimne jult saatis ta siiski
õnne jehhoovistide kesusele New Yorkis. Sõja
kõneal räägub relva võtmast ja veimne
vestu võtmast. Ta ei tunista riigilõppe ege
jõu veimne riigilõppe laulude ajal peeti tõusta.

Tõekõneal võtad Lembit Kõne võimõnde kodumõne
võtte lahtilõmest õne usust, veid riigivõtmast seimõtmast.

¹³⁸ L. Arlin, Jehoova Tõelise, "Edois" nr. 139, 17. juuni 1959.

¹³⁹ R. Arren, Ilundmõneal, "Edois" nr. 157, 11. aug. 1961.

Koosolek teinud tehti ettepaneku avaldada L. Toomele
ühiskondliku lehtes ja näidata oma iseloomustust
sema reaktiivseid seisukohti, kuid ta pole
sellest loobunud. Üldkoosolek võttis selle otsuse
ühel häälel vastu.

Vastamata sellele, et L. Toome soovis oma
teisitimõttevete teooriate Lõivikut ja et ta
kuulus Nõukogude Liidus kehtivad usumorganiseerimise
ja teipelis radade pealt karistatavete tegudega,
usaldasid teooriaid liid. Nõukogude seaduseandluses
ei karista mitte ümbiste veendumuste, vaid
ümbiste veendumuste mõjul toimunud kuri-
tegude pärast. Kommunistliku Partei ja korduvalt
rõhutamud, et teistliku karistatus on kaunistliku
selgitustea, ümbiste ideelise mõjutamine. Ümbiste
teemate selvendamine ja lubamata.

Edasi on ilmunud põlmed usufutused,
kui antakse ülevaade ka teistest Eesti NSV-s
tegevustest ümbistest. Metodistide, seitsemenda
päeva adventistide, baptistide jt. ümbistade
futluste ajal vaimseid ümbiste võidu, et
erult ümbist ja "õiged jumalad" Otsustid
ümbistade ümbist ja teinud teinud ja
kontrollid ümbiste ümbiste, kes teinud ümbistest
selgitustea. Nendes leitud rõhuti andmeid ja
fakte ümbiste koguduste tegevusest. Faktid aga
näitavad, et paljud "ümbist ja õed" ümbiste koguduste
publikumile hulgast ja ümbiste agerad ümbiste
publikumile, velit ja ümbiste ümbiste ümbiste ümbiste.

¹⁴⁰ M. Pöder, Kaarliu kogu ootel, "Edon" n. 32, 17. veebr. 1964

¹⁴¹ R. Saareste, Prohvetite ümbiste, "Edon" n. 64, 30. märts 1960

Tuues lehmene avalduse ette kontrollitud fakte mõrde
 sündide seaduse ja moraalkvestidest tingudest tähendab
 sunnata veel kogu avalduse ~~avalduse~~ tähelepanu.
 Sellega aga kõrgutame useline enesti põimelat
 useldust oma jutlustajate vastu ja seame
 perne etteõige usklikud ise mõtlema ja
 enalüüsimä.

Mitmed veadududel perioodil avaldatud
 kritilised artiklid on väga iseloomulike ped-
 kogedega. "Haudsuraal" (eelpeelmainitud L. Toome
 moraalist palgest), "Tutufun mehega, kes kuulitab
 "kuingriigi" sõnumit" ¹⁴² (ka L. Toomest), "Vajad kui
 tuvid, kavalad kui ussid" ¹⁴³ (L. Toome abressast Elle
 Toomest), "Artur Võpperi teod" ¹⁴⁴ (luteriism pastorist,
 kelle "Tisus eluatus" olis alaebliste tatarlaste
 vögitamine ja kolbetine rikkumine, mis viisid ta kohta
 sümpinksi ¹⁴⁵)

Varajaseimatel aastatel (s. 1955 - 62) on Edeas avaldamud
 rohkesti kolatival ferialid põhinevad kirjutusi kuid
 väesgi demokraatid kirjutused kus veatluse all olis
 unideoloogiga kolylitruus sõda, pööremata
 peamist tähelepanu kolatival Liigimustele ja
 korarutsile olukorrale. Õigesti pöörand sellisele
 olukorrale õpale tähelepanu kolaband partisojanid,
 märksid et "sellesimbrad materjalid tuleb ^{muuta} uulps
 korarutsemas" ¹⁴⁶

¹⁴² "Edeas" nr. 118, 16 juuni 1961.

¹⁴³ E. Palm, "Vajad kui tuvid, kavalad kui ussid", "Edeas" nr. 118, 16 juuni 1961

¹⁴⁴ Q. Villes, "Arturi Võpperi teod", "Edeas" nr. 64, 31 märts 1961

¹⁴⁵ A. Kejar, "Tutungen pastor Võpperiga", "Edeas" nr. 146, 25 juuni 1961

¹⁴⁶ vt. I peatükis lk.

Sageli võib arvestada küsimus, kas kinnis tuer võib olla rahva tuer, sest kinnistegelaste ja armastatumeid võttes rahva poolhoida võitlusis seisab selles, et nad ei end eelsti püüdnud kaugutada rahva tueristena st. niivõldena, kes võitlevad moraalil puhtuse, heas, progressi jn. eest. Lühem retu ajaloo ja terapeutilise kinnisele sündumuste analüüs näitavad aga vestpidist ¹⁴⁷ tõi, arvestades vaime ja vaime ja võideldud ka rahva huvi eest, kuid kogu see ei muuda üldist järeldust, - kinnis tuer ei ole rahva tuer.

Uue ja nõukogu Lühem vebataltkõne asjus Võrgi keelel usume sündide ja rahva kurtuse. Kuid just selle tõe vastu esivad viie põlvend lepravaenad. Meelituste ja kinnistuste, sageli aegsate rahva kiristuse tõrjumisel sunnitud lapsi palvetama, lugema „pühakirja“. Sageli keelatakse osavõtt keelpidamisest, kinos ja teatris käimistest rääkimata. ¹⁴⁸ Selliseid veremate ei ole palju, kuid seni, kuni need veel kehtivad, tuleb tulla kogu, et anda ka selliste veremate lastele võimalus korvada teisivaertusloos nõukogu kodanikeks. „Edasi“ avaldab iseloomu leo ¹⁴⁹, millel võib olla usklik veremate pealt lootatud väärtus.

147

K. Vaal, Kas kinnis tuer on rahva tuer, „Edasi“ nr. 149, 31. juuli 1959.

148

R. Arras, Kaalul on ju inimene elu, „Edasi“ nr. 96, 16. mär 1962

R. Arras, Inimese väärtus, „Edasi“ nr. 250, 19. det. 1962

149

M. Rasse, Vaime ja vaime kriteeriumid, „Edasi“ nr. 226, 16. apr. 1962.

ei pean võimalust teoliste artiklite kirjutanisus. Kuid külastades sekretide keesolekuid, võib seal sageli näha lepsi, kes on toodud (või tulnud) jumelatanistust emula - jälgima.

Omaste osare võib käsitleda need artiklid mis annavad teatud ateismiprobleemide kohta ajalehes ülevaete. Sellised artiklid nagu "Võitluse Üsnovtaste Lüt",¹⁵² "Rohutute teinistuses",¹⁵³ "Kuidas kirie ja mitumund veimuhigetise",¹⁵⁴ "KP usn-vestust võitlusest koderka. diktatursi perioodil",¹⁵⁵ "Oktoobri-revolutsioniseelne eesti karistaturnimust kirimust ja elirakeldest"¹⁵⁶ ja paljud teised olid oma teemaräsitluse poolest väge sobivad teaduslik-ateistlikele lehekülgedele, eraseinal perioodil. "Edasi" 1966 aasta ennetatitluse "Tere arvamus" vestustus on aige selline mõtte-aveldus. "Peart viimast aastal on lehekülge võltsemas muutunud. Mida se iare slati vaim esin loed. Kirjutused on tuimavõitu."¹⁵⁷ Selles mõtteavelduses on omajagu "Lotta". Pärast ajalehes ülevaete ei pean sageli karemale

¹⁵² H. Käer, Võitluse Üsnovtaste Lüt, "Edasi" n. 133, 8. juuli 1959.

¹⁵³ J. Korus, Rohutute teinistuses, "Edasi" n. 60, 25. märts 1960

¹⁵⁴ J. Saarna, Kuidas kirie ja mitumund veimuhagetise, "Edasi" n. 94, 13. mai 60

¹⁵⁵ H. Saarnit, "Edasi" n. 148, 27. juuli 1960

¹⁵⁶ R. Loodus, "Edasi" n. 214, 28. okt. 1960.

¹⁵⁷ "Edasi" ennetatitlus. Tere arvamus", ennet n. 200

lugejaskonnale kuni. Ilmselt sellepärast on sellistest
 kirjutustest puudub loobuda sest nagu selgub
 arvestidest. Tase erimeisus kinnitab lugejaid "maailm",
 inimene, kosmos."

1853-1864. aastatel on aitiõhul lehekülgedel avaldatud
 arvukalt uue reaktsioonist olemust ja unistajeloni
 peajärgseid kirjutusi. Need on avaldatud praktiliste
 artiklitega või keerdetuna lühikadestena misse ped-
 rüga alla "fantiid peajärgsed" või "peajärgsed fantiid".
 Kõikidele meesabil on teadud avaldame ette rida fanta
 kohalike sententide ja kirjutajelaste meesabil - ja meesabil-
 vestastest tegudest, nõudetes et ristisuse "õils" meesabil
 kätte all on "usnõid ja -meesabil" peesabil teine
 kolmeist kirjutajelid. Selliste teepärase ja meesabil
 meesabilid alusel kirjutatud artiklite tõrskandlike
 kõlajõud on vöge suure, sest need kirjutatud
 meesabilid peesabilid meesabilid oma jutlustajelid meesabilid,
 peesabilid meesabilid ja analüüsime seel, mis
 teesabilid meesabilid. On lea, et es ole avaldatud
 meesabilid, st. kirjutajelaste kirjutajelid meesabilid
 meesabilid selgitustes teesabilid meesabilid, vaid
 alati on puudub meesabilid, et just meesabilid -
 kirjutajelid alusel es völiste meesabilid meesabilid
 meesabilid meesabilid meesabilid ja teesabilid teesabilid
 elude teesabilid, meesabilid meesabilid ja meesabilid meesabilid.

Jäeb vaid loota, et "Eden" lehekülgedel ke
 tulevaks sama teravalt astutakse vöge un-
 ideoloogide ja meesabilid meesabilid meesabilid
 vösti.

Kokkuvõtte.

Religioosne ideoloogia mõju mere ulatuses
 ei ole veel uuritud. Kuid tema mõju
 on kadumas. Õige suund ussideoloogia mõjust
 ülesandeks on antud NLRP programmis ja
 NLRP tegevuste otustes.

Kokkuvõtte partei ja nõuandete organid on
 1959-1965 aastatel teinud olulises osas suurt
 samme edasi. Ajalult "Edasi", kus nende organite
 tegevust, ülesandeks ja olulise ülesande
 andmine sellest tühisest teest, sunnitud seda
 teha ning kõr andmine üle või teise probleemi
 lahendamiseks, protsesside ajaleheletoomisel ja
 asendamise viise selgitades kõige kontinuumid
 ja efektiveerimise tegevused ja -meetodid.

Peale seda, kui otsustati materjalid otustati
 esimeste demokraatlikele lehekülgedele, kes järelt
 ajutustest arv ajalehes. Sündisid ajakirja ja
 organisatsioonide materjalid ning seda avaldati.
 Kuid aasta aastalt on religioosvõrkude
 ajutustest arv ajalehes vähenenud. Praeguse
 seisundis: 1960-ndal aastal, kui ilmus 2-3
 demokraatlik lehekülg, 1961 aastal ilmus
 juba mõnevõrralt vähem - 19 lehekülge aasta
 ja 1962 aastal - 17 lehekülge.

1963 ja 1964 aasta õled selles suhtes hoopis
 veesunud. Põlendam aastal saadi avaldada veid
 10 eestlasele lehekülge. Niisama tundeti vabakõhale.

Siisid vajadus sarnase materjal avaldamiseks
 süüsi on ja atesmitaandist lehekülgede arv
 vähenis stabiilses 10-12 numbrile aastas.

Avaldada ija kuu ühe temaatiline lehekülge,
 eriti veel münd, kus seans ühe suunaga materjal
 pears jatkuma, es ole lehekülge ^{toimetusele} ~~ühik~~
 olejõu ~~te~~ võllesame.

1959-1964 aastatel ajelises avaldatud atesmita-
 andist materjalidel oli kindel eesmärk, so.
 välja rühmitada religioosivastast võitlust, et
 kogu nõukogu inimesid veenaks ateistilise
 ideoloogiast maailmvaadetusest ja muutus
 teisväärtuslikuks ühe elu ehitajaks.

Tuntustades ja propageerides ümri, kõnagutami
 kombitabtuini püüdis "Edasi" saavutada peamiselt,
 et unta kombitabtuisti kontselektuuga veterans
 kirjalike kombitabtuisti arv ja osatibitus.

Andmed näitavad, et see töö on võlge kandunud.

Kuid Tartus on veel inimesi, kes ei ole
 lakti saanud unust atesmitaandisse jändudisse,
 kes klostavad kirikuid ja palvelaud. Usalvand
 venemad üivad ka lapri jultust kuulama.

Sarnase olukord sunnib parteiorganid võlke
 ja jille tegelema usuküsimustega ja ajelikt
 "Edasi" es see selles küsimus kõvaki jända.

Kasutatud kirjandus.

K. Marx, Gothe programmi kritika, K. Marx ja F. Engels, Valitud teosed, 4 köide, Tallinn 1960

Lenin V. J., Socialism ja usk, Teosed, 10. kd.

Lenin V. J., Võitleva materialismi tõttusest, Teosed, 33. kd.

NLKP programm, Tallinn 1961.

Ülevaade Eesti NSV kommunistliku partei ajaloost, II osa, Tallinn 1963

EKP Tartu Linna Parteikomitee juures arhiiv

ENSV Riiklik Etnograafiamuseum, fond EA, köide 85.

"Edasi" anketimütlus "Tere arvamus", ankeetid nr. 75, 132, 200.

J. Raids märgukiri "Edasi" toimetusle.

Eeskiri (kogumik), Tallinn 1962.

Kovalev S. J., Kublerov M. M., Leind juude rõõms, Tallinn 1965.

Laul E., Looduseuurijate - materialistide võitlust religiooni ja idealismi vastu Eestis (XIX sajandi lõpust 1917. aastani), Religiooni ja ateismi ajaloost Eestis, Tallinn 1956.

Nelson J., Vabaduse võrjus, Tallinn 1965.

Ossipov A., Tee võimule vabadusele, Tallinn 1961.

Teadusliku ateismi alused, Tallinn 1963.

Vimusaare K., Luteri kiriku ideoloogiat tänapäeval, Tallinn 1963.

Vimusaare K., Teadusliku-ateistliku konvetsiooni ülevaade NLKP

XXII kongressi otsuste valguses, TPI toimetus, seria B, N28,

Tallinn 1963.

Кавице В., Изучение новых семейных обрядов в
 Эстонской ССР, «Советская Этнография», 1965 № 4

О религии и церкви (сборник документов), Москва 1965.

Чарниович Д. М., философские проблемы критики религии,
 Москва 1965.

• «Ateist» 1941 № 6

Grebova A., Usuvastane propaganda peab olema pedagoogiline
 ja organiseeritud, «Eesti Kommunist», 1964 № 8

„Edasi“ 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965 aastakäigud.

Kirve ando oma osa, «Eesti sõna» 1944 n. 42

Morste B., Tuleks ettepanekuid, «Tark Rasker Utkoal» n. 15, 1966

Taunistu K., Vaidlus jätkeid..., «Rahva Kõel» n. 44 p. 102, 1964.

Vimmsoore K., Uuest kommunist teise, «Rahva Kõel» n. 97, 1966

Кеуко - атеистическая страна, «Эзати», «Правда» № 78, 18 марта 1960

О мероприятиях по усилению атеистического воспитания
 населения, «Партийная жизнь», 1964 № 2

Покеренцев В., Эксперимент, Наука и религия 1965 № 1

Рейзи И., Кардний университет атеизма, «Правда» 20. июля 1962,

Файзулин К., Клардннссонскне цнцеронн, «Известия» 20. авг. 1961.

Юдик А., Индивидуальный подход в атеистической работе,
 «Коммунист», 1965 № 15.

Резюме

В настоящей работе исследованы атеистические проблемы, которые рассматриваются в Чартурской городской и районной газете "Эдази" с 1859 - 1864 г.

С июня 1859 в этой газете публикуется специальный атеистический уголок: "Сегодняшний день учне вчерашнего", со 115 номером которого читатель имел возможность ознакомиться в феврале 1866 г. В сравнении с республиканскими газетами "Эдази" более настойчиво и систематически обсуждает вопросы атеизма. В ней больше обращается внимание на пропаганду новых современных обычаев. Весьма велика организующая роль газеты "Эдази" в области атеистической деятельности в городе и районе. Однако в последние годы, в сравнении с предыдущими, тематический уголок издается реже. Было бы весьма желательным, если редакция атеистического уголка и впредь будет продолжать эту работу более настойчиво и принципиально.

LISAD

1959 aastal Linnud leheküljed.

Edasi	nr. 108	3 juuni	lehekülge	nr. 1
— " —	nr. 114	12 juuni	— " —	nr. 2
— " —	nr. 123	24 juuni	— " —	nr. 3
— " —	nr. 133	8 juuli	— " —	nr. 4
— " —	nr. 139	17 juuli	— " —	nr. 5
— " —	nr. 149	31 juuli	— " —	nr. 6
— " —	nr. 157	11 august	— " —	nr. 7
— " —	nr. 163	19 august	— " —	nr. 8
— " —	nr. 170	29 august	— " —	nr. 9
— " —	nr. 179	11 september	— " —	nr. 10
— " —	nr. 189	25 september	— " —	nr. 11
— " —	nr. 193	30 september	— " —	nr. 12
— " —	nr. 199	9. oktoober	— " —	nr. 13
— " —	nr. 208	21. oktoober	— " —	nr. 14
— " —	nr. 214	30 oktoober	— " —	nr. 15
— " —	nr. 222	11 november	— " —	nr. 16
— " —	nr. 231	24 november	— " —	nr. 17
— " —	nr. 242	11 detsember	— " —	nr. 18
— " —	nr. 255	29 detsember	— " —	nr. 19

1959 aastal avaldat. 19 atsitlikku lehekülge.

1960. aastel ilunud leheküljed.

Edasi	n. 9	13. jaanuar	lehekülg	n. 20
—	n. 15	22. jaanuar	—	n. 21
—	n. 25	5. veebruar	—	n. 22
—	n. 35	19. veebruar	—	n. 23
—	n. 42	28. veebruar	—	n. 24
—	n. 50	11. märts	—	n. 25
—	n. 60	25. märts	—	n. 26
—	n. 64	30. märts	—	n. 27
—	n. 70	8. aprill	—	n. 28
—	n. 79	20. aprill	—	n. 29
—	n. 85	29. aprill	—	n. 30
—	n. 94	13. mai	—	n. 31
—	n. 104	27. mai	—	n. 31 [32]
—	n. 114	10. juuni	—	n. 33
—	n. 120	18. juuni	—	n. 34
—	n. 128	29. juuni	—	n. 35
—	n. 134	8. juuli	—	n. 36
—	n. 148	27. juuli	—	n. 37
—	n. 160	13. august	—	n. 38
—	n. 164	19. august	—	n. 39
—	n. 173	31. august	—	n. 40

Eden	nr. 179	9. september	behandling nr. 41
— " —	nr. 189	23. september	— " — nr. 42
— " —	nr. 194	30. september	— " — nr. 43
— " —	nr. 199	7. oktober	— " — nr. 44
— " —	nr. 208	19. oktober	— " — nr. 45
— " —	nr. 214	28. oktober	— " — nr. 46
— " —	nr. 229	19. november	— " — nr. 47
— " —	nr. 237	30. november	— " — nr. 48
— " —	nr. 242	9. december	— " — nr. 49
— " —	nr. 252	23. december	— " — nr. 50

1960 aortal avledet: 31 aortalisk behandling

1961 aastal ilmunud leheküljed.

Edasi	n. 4	6. jaanuar	lehekülge	n. 51
—	n. 20	28. jaanuar	—	n. 52
—	n. 29	10. veebruar	—	n. 53
—	n. 39	24. veebruar	—	n. 54
—	n. 52	14. märts	—	n. 55
—	n. 64	31. märts	—	n. 56
—	n. 85	28. aprill	—	n. 57
—	n. 101	23. mai	—	n. 58
—	n. 107	31. mai	—	n. 59
—	n. 118	16. juuni	—	n. 60
—	n. 131	4. juuli	—	n. 61
—	n. 146	25. juuli	—	n. 62
—	n. 158	11. august	—	n. 63
—	n. 183	15. september	—	n. 64
—	n. 198	6. oktoober	—	n. 65
—	n. 227	17. november	—	n. 66
—	n. 231	24. november	—	n. 67
—	n. 246	16. detsember	—	n. 68
—	n. 256	30. detsember	—	n. 69

1961 aastal ilmus 19 ateistlikku lehekülge.

1962 aastal ilmunud leheküljed

-Edesi ^v	u. 23	2. veebruar	lehekülge	u. 70
- " -	u. 39	24. veebruar	- " -	u. 71
- " -	u. 60	23. märts	- " -	u. 72
- " -	u. 73	13. aprill	- " -	u. 73
- " -	u. 96	16. mai	- " -	u. 74
- " -	u. 102	25. mai	- " -	u. 75
- " -	u. 107	1. juuni	- " -	u. 76
- " -	u. 117	15. juuni	- " -	u. 77
- " -	u. 137	13. juulil	- " -	u. 78
- " -	u. 147	27. juulil	- " -	u. 79
- " -	u. 162	17. august	- " -	u. 80
- " -	u. 173	1. september	- " -	u. 81
- " -	u. 197	5. oktoober	- " -	u. 82
- " -	u. 207	19. oktoober	- " -	u. 84
- " -	u. 217	2. november	- " -	u. 85
- " -	u. 226	16. november	- " -	u. 86
- " -	u. 250	19. detsember	- " -	u. 87

Lehekülgede arv vastavalt punktile nr. 83

1962 aastal ilmus 17 kirjilise lehekülge

1963 aastal ilmunud leheküljed.

"Edasi" nr. 3	4. jaanuar	lehekülg nr. 88
— " — nr. 21	29. jaanuar	— " — nr. 89
— " — nr. 81	23. aprill	— " — nr. 90
— " — nr. 97	17. mai	— " — nr. 91
— " — nr. 132	5. juuni	— " — nr. 92
— " — nr. 142	19. juuni	— " — nr. 93
— " — nr. 191	25. september	— " — nr. 94
— " — nr. 203	12. oktoober	— " — nr. 95
— " — nr. 226	15. november	— " — nr. 96
— " — nr. 250	20. detsember	— " — nr. 97

1963 aastal ilmus 10 aastaslikku lehekülge.

1964 aastel ilmnud leheküljed

Edasi	n. 15	21. jaanuar	lehekülge n. 98
— " —	n. 32	14. veebruar	— " — n. 99
— " —	n. 67	3. aprill	— " — n. 100
— " —	n. 85	28. aprill	— " — n. 101
— " —	n. 105	29. mai	— " — n. 102
— " —	n. 120	19. juuni	— " — n. 103
— " —	n. 148	28. juuli	— " — n. 104
— " —	n. 194	30. september	— " — n. 105
— " —	n. 224	13. november	— " — n. 106
— " —	n. 253	25. detsember	— " — n. 107

1964 aastel avaldati 10 kirjastuse lehekülge

1965 aastal ilmunud leheküljed

Edasi	n. 4	8. jaanuar	lehekülge	n. 108
- " -	n. 40	27. veebruar	- " -	n. 109
- " -	n. 63	31. märts	- " -	n. 110
- " -	n. 114	12. juuni	- " -	n. 111
- " -	n. 151	3. august	- " -	n. 112
- " -	n. 174	4. september	- " -	n. 113

1965 aastal avaldati 6 stiiltoon lehekülge.

1966 aostel slum und lebendig

"Edasi"	nr. 5	7. Jaanuar	lebendig nr. 114
---	nr. 47	25. veebruar	--- " --- nr. 115

Sisukord

Sissejuhatus	2
<u>I</u> peatükk	8
<u>II</u> peatükk	32
<u>III</u> peatükk	48
Kokkuvõte	62
Kametatud kirjandus	64
Lisad	67